

Keren Kajemet

Djetetova ruka, upravljana materinom, spušta prilog u modru kutijicu. »Za Palestinu...« kaže mati. — »za halucim...« ili tako šta. Misli li ona ama mnogo više, no što se može da kaže dietetu, no što dijete može da dokuči? Jedva. Tek, mati ma, ili bolje: ona osjeća, da vodi jednu svoju ruku prvome činu za narodno djelo, naivno dobrano; činu, nesloženome, i neopterećenome misaonim bre-čenom; da ta s'na ruka, ne znajući zato, prilazi ka zajednici građenja zelenoga doma narodnoga života. Mati to osjeća: i kucaji toga osjećaja struje u bilo dječije, kad mu ruka spušta prilog u modru kutijicu. Na lišću se odražava vedrina, što mu se rada u duši. Drukčije je to od svakidašnjeg davanja. Druk-čije se bar čini nama, koji to gledamo i znaino stva-rama odrediti uzroke i funkcije.

I do djetesca je doprla zanisao učenog heidel-berškog matematičara Hermana Schapire, i do ma-tera židovskih. Toliko je ušla u narod! Jedini nie-gov naučnički rad koji se, pun mladih i svježih so-kova, zeleni i daje rezultate na pustijem nekad tlu nego što je matematičko. Rezultate, koji su, puni pogrešaka, daleko od matematičke tačnosti, ali životonosni: koji izbavljaju jedan narod.

Ne mari mnogo, ako ko ne zna misaone i etske osnove Keren Kajemeta. I pored toga dinar koji se spušta u modru kutiju naći će svoj put k njihovom ostvarivanju.

*

Osnovan kao Narodni Fond koji raste iz malih priloga širokih narodnih masa. Keren Kajemet je vi-še nego fond za kupovinu zemljišta u Erec Jisraelu. On izbavlja zemlju. To će reći prije svega: on se vraća k biblijskim zakonima o zemljišnom po-sjedni, po kojima zemlja ne smije da bude svojina pojedinaca, nego neodvojiva svojina narodova. Uživaju je ko je obrađuje i dek je obrađuje, kao na-sljedni zakupac. Židovski seljak nesamo da je pri-hvatio ovaj zahtjev jednog od najčudorednijih za-kona, nego je u mošavu, kvuci i gdudu našao formu zajedničarskog, zadrugarskog rada na narodovoj zemlji.

Keren Kajemet izbavlja zemlju. To će reći još i to, da iz pijeska stvara čvrstu zemlju; da na ka-menje nanosi zemlju i učvršćuje je šumama; da iz močvara odvada vodu u eukaliptovo drveće i dre-nažne cijevi i obraća ih tako, oslobođene od tropske groznice, u oranice i bašte; da gasi mnogovijekovnu žeđ iscrpenoga tla kopanjem bunara i dovođenjem vode.

Keren Kajemet izbavlja zemlju. To će, najzad, reći i to, da se naporima ljudi, čija je ljubav zemlji tek probudena a ipak davna koliko je naš narod star, uistinu jača od smrti, stvara jedna cvatuća ži-dovska oaza do druge. I dok mreža tih židovskih naselja ne prekrije sav Erec Jisrael, dotle će zadi-vljeni putnik poređujući ih sa felaškim posjedima, moći da vidi, što je u nekoliko godina umio da stvo-ri židovski pionir—seljak svojom ljubavi iz zem-lje, što ju je Keren Kajemet izbavio iz ruku, koje su je kroz vijekove, bez duše, iscrpile do obnemo-glosti.

Ima li igdje i ikad, u životu čovječanstva, pri-mjera da jedan narod, dvije tisuće godina otkinut od prirode, tako duboko i jako hvata korijenje u zemlji, te se iz njezinih sokova obnavlja tijelom i dušom?

✱

U dvadesetpet godina svoga opstanka Keren Kajemet može da ukaže na živa djela koja, mjerena sa sredstvima kojima ih je izveo, graniče na čudo. Dvjetisuće godina galuta nas je naučilo, da čekamo Ali trideset godina cionizma učinilo nas je nestr-pljivima. I ta se nestrpljivost oličava u našem dje-la u Erec Jisraelu, pa i u pogreškama, što smo ih počinjali. Ne može se utišavati naša savjest rečeni-com koja se često čuje: »Što znači dvadesetpet go-dina u životu jednoga naroda?« To može da važi za narode, koji mirno i sigurno posjeduju svoju

JEVREJI!

Po cijelom se jevrejskom svijetu svetkuje rijedak jubilej, Keren Kayemeth Leisrael, Jevrejski Narodni Fond, slavi 25 godina svoga uspješnoga rada, kojim je u Svetoj Zemlji otkupio 200.000 dunuma tla iz tuđih ruku, te se na njemu dižu 43 ratarske naseobine sa 4.000 duša, a osim njih narodne, odgojne, školske, zdravstvene i općinske institucije.

Ta je zemlja postala vječnom i neotudjivom svojom jevrejske zajednice, pa se time opet privode u život drevni zakoni naše Tore.

Ali je malen postotak površine dosad otkupljen. Treba da se uvećaju naponi, kako bi se nabavilo zemljište, potrebno za naseljenje tisuća naše braće, koja čekaju da započnu nov život na staroj grudi.

Nije sad čas za krzmanje i oklijevanje. Nema sad mjesta ci-jepanju i dijeljenju snaga. Ujedinimo se u djelu, koje će biti na čast čitavome Jevrejstvu ove Kraljevine. Stvorimo u jubilarnoj godini Keren Kayemetha šumu od 1.000 drveta, da se zazelene kršni bregovi Erec Jisraela. Nastavit ćemo time da stvorimo ime jugoslavenskome Jevrejstvu, kako smo započeli svojom farmom u Džedi, najljepšemu kraju Emek Jezreela, a na zemljištu Keren Kayemetha.

JEVREJI!

Pozivamo Vas sve, bez razlike na stranke i na uvjerenje, da pomognete veličajno i herojsko djelo otkupa svetoga tla. Geulat ha-arec je vjerska i narodna dužnost svih Jevreja.

Otkupimo radom za Keren Kayemeth Leisrael domovinu otaca.

U ZAGREBU, u mjesecu kislevu godine 5687.

Radni Odbor
Saveza Cijonista u Kraljevini
SHS

Uprava Keren Kayemeth Leisrael

Dr. David Alkalay,
predsjednik Saveza Cijonista

Savez Rabina
u Kraljevini SHS

Dr. Isak Alkalay,
Vrhovni Rabin

Savez Kantora
u Kraljevini SHS

Dr. Hugo Kon,
predsjednik Izrael. bogoštovne
općine u Zagrebu

Dr. Solomon I. Alkalay
predsjednik Mesne Sefardske
Organizacije u Beogradu

Jevr. Vjeroisp. Opština
aškenaskoga obreda
u Sarajevu

Savez Židovskih Omladinskih
Udruženja
u Kraljevini SHS

Ahdut Hacofim

Hapoel Hacair
Jugoslavije

Žid. Narod. Akad. Udruženje
»Judeja«

Udruženje Cijonističkih Žena
u Zagrebu

Židovsko Narodno Društvo
u Zagrebu

zemlju i ne treba da je tek nadu. Ali mi, narod na putu, gubivamo svakim danom čekanja po jednu poziciju koju još i nemamo. Samo dvjestatisuća dunuma narodne zemlje u Erec Jisraelu u dvadesetpet godina, prema tri milijona dunuma, to znači u ži-votu našega naroda krizu radne Palestine koja se ne može ukloniti bez nove zemlje: to može da znači poremećaj u ekonomsko-socijalnoj strukturi Erec Jisraela koja može da bude zdrava samo, ako je prvenstveno i pretežno seljačka; to može da zna-či, da će sutra trebati umnogostručenih žrtava, da se uopće dođe do novih zemljišta; znači, najzad, očajno čekanje haluca pred pragom Erec Jisraela,

zastoj u useljavanju i pojačano iseljavanje. Da ne govorimo o teškoj moralnoj depresiji koju ovakovo stanje može da vrši na ljude čija volja i optimizam nijesu dosta otporni.

Ne gubimo dane, da bismo imali budućnost!

Keren Kajemet ušao je u jubilarnu godinu. Otje-rajmo oblake, koji nam zamračuju svečano raspo-loženje!

Aleksandar Licht.

Engleski Magazin

Zagreb

Strossmayerova ul. 10

Beograd

Vuka Karadžića 18

Prvorazredna modna kuća za gospodu.
Vlastiti krojački atelier za odijela
i rublje po mjeri.

DR. SIGMUND HANDLER, Novi Sad:

Razmatranja o K. K. L-u.

Keren Kajemet jest ujelovljenje onoga nagona židovskog naroda, što djeluje u smjeru polovnog sticanja palestinske grude.

Povezanost naroda sa majkom zemljom rodila je pojam domaje. Tlo domaje svakoga naroda bitna je sastavina njegove životne pojave. Domovinska gruda pripada narodnom životu kao srce ljudskom. Tek posjed te grude omogućuje narodni život. Pojedinaac može da živi bez vlastite domovinske zemlje, — rasijani Židov može privremeno mu pripuštenu zemlju drugih naroda nazvati zavčajem — rasijani pojedinci i skupine naroda, kome su domaju oteli, mogu živjeti fizičkim životom, ali taj život ne nosi obilježja čistog narodnog života. Opstanak židovskog naroda klasičan je primjer za ovu pojavu. Njegovi razasuti dijelovi provode djelomičan, ali i u tom obliku transponiran narodni život, u kojemu trajno raste nagon za narodnom cjelinom. Narodna cjelina glasi: ljud i zemlja. Nerazriješiva povezanost zemlje s čovjekom u čistom pojmu naroda čini nagon za zemljom životnom funkcijom svakog pa i židovskog naroda.

Ovo umovanje otvara galujskom Židovu kapiju onoga visokog zida, što ga okružuje. Taj je zid podigao u tužnoj želji za mirom, da bijednu istinu svoje sudbine zaboravi. U okviru života, što ga Židov provodi među tuđim narodima, misli, on, da je riješio pitanje svoje sudbine, ako si prisvoji koeficiente narodnog života naroda gostoprimalca. Pri tome zaboravlja, da je ovo prisvajanje nešto nepravedno: sticanje tuđih dobara, koje se trpi samo privremeno. Tuđi narodi izrađuju zakone, prema kojima posuduju Židovima posvemašnju jednakovrijednost. Kružni zid izaziva u Židovu vjeru, da će ovi zakoni vječno vrijediti. On zaboravlja, da su samo Božji zakoni vječni. Ova zaborav daje mu željeni lažni mir. I taj je mir neistinit, on je transponiran, jer su pred trpjeli, a današnji ga potomci moraju tražiti.

Ova je zaborav moguća samo onda, kada se ograđuje kružnim zidom, koji zatvara pogled u istinit, jedinstveni život. Svietski je život okrutan, ali istinit — svietski život ismjeha privremenu trpeljivost naroda prema Židovima. Naše razmišljanje raskida kružni zid i kroz nastalu pukotinu vidimo naše kukavno stanje: naše različite narodne nošnje, što smo ih posudili u raznim zemljama od tolikih naroda, pretvaraju se u bijedne krpe, koje nas čine prosjacima u moralnom pogledu — prosjacima, koji mole malo časti, malo mira, trpeljivosti i milosti. Kako i nebi?

Ima nas više milijuna, a nismo narod. Imamo jezik, a nismo narod. Imamo zemlju, a ne težimo za njom. Treba da smo narod, a ne ćemo. Zar ne opažamo, da smo izgubili lice mi, koje je Bog stvorio u svom obličju. Po cijelom svijetu hodamo licem, koje za ostali svijet nema očiju, ušiju, ustiju, već je samo jedinstveni, svagda i svagdje isti židovski upitnik bilo to na ledenom sjeveru, na tropskom jugu ili u umjerenom pojasu. Kako ne bi?

Mi smo narod bez korijena, bez tla, bez zemlje. Ali u nama je nagon, da izliječimo bolesno, da iz odlomaka sastavimo narodnu cjelinu, da židovskog čovjeka privežemo uz židovsku zemlju, da privedemo novom životu židovski narod. Ovaj je nagon naslijeđen, on leži u nama i pripada nam kao meso i krv; on je u nama upravo zato, jer smo razlomljene česti jedne cjeline, koju je Bog odredio.

Morao je doći prorok, da ostvari ovaj nagon, da potjera mladice iz klica, da stvori Keren Kajemet, kojemu je svrha da oslobodi i otkupi tlo otaca za djecu i potomke; da plodno, čudesno i mirisavo tlo Palestine vrati židovskim ljudima, kako bi opet postali Božjim narodom.

10.000 FUNTI ZA KEREN HAJESOD.

Jerusolim, 26. novembra 1926. Glavni Ured Keren Hajesoda primio je od gosp. Benensona, šefa londonske tvrtke G. i A. Benenson Ltd ček na iznos od 10 hiljada engl. funti (dva i tričetvrt milijuna dinara). Gosp. Benenson, koji sada boravi u Udruženim Državama predao je ovaj ček predsjedniku Svjetske Cijon. Organizacije dr. Weizmannu, koji ga je odmah odaslao u Jerusolim.

ENGLESKI ZAJAM PALESTINI.

»Times« javlja, da će Donja Kuća doskora potvrditi odluku finansijske komisije, da londonska vlada garantuje zajam od 4 i pol milijona funti za Palestinu.

ŽIDOVSKOJ BRAĆI U EREC JISRAELU I U ZEMLJAMA RASULA.

Godina 5687 jest blagdanska godina, Dvadeset je i pet godina prošlo od dana, kad je dr. Teodor Herzl, na petome kongresu cijonista iz svega svijeta, objavio osnutak institucije, koja će imati zadaću da tlo otaca oslobodi za djecu i unučad — Keren Kajemet Lejisraela. Sjećam se dobro velikoga ovoga dana, kad se delegat za delegatom gotovo iz svih krajeva i kućeva svijeta javljao na govornici i davao prve male pridonose velikoj svrsi Keren Kajemeta. Početak bijaše malen, ali velika bijaše vjera, da će iz ovoga malenoga vrela poteći mnogo vode, i da će se Zemlja posvema da oslobodi. Keren Kajemet počeo je svoj rad u Palestini prvim skromnim kupnjama tla u Kineretu, Ben Šemenu i Huldi, kupnjom nekoliko hiljada dunuma; a za odulje smo vrijeme doprli i do kupovanja desetaka hiljada dunuma, do oslobodjenja pretežitoga dijela Emeku Jezree'a. Primitci započehše sa iznosom od 15 000 funti godišnje a porasli su dotle, te su u posljednjoj godini iznosili 300.000 funti. U posjedu Keren Kajemeta, a to će reći židovskoga naroda jest više od dvjesto hiljada dunuma. — Mnoštvo je kolonizacionih točaka stvoreno na tome tlu, a u svima je naseljima uređeno dovodjenje vode. Zasadjeno je nekoliko stotina hiljada stabala popravljene su klimatičke prilike — a sve to požrtvovnošću, krajcarama, što ih je dobivao Keren Kajemet. Jer one hiljade funti nijesmo primali od bogatih pojedina, nego od desetaka, stotina i tisuća braće i sestara u zemljama rasula. A ovo upravo i daje pučkoj narodnoj našoj instituciji njezin naročit značaj.

Jubilarna godina Kerenova zgoda je, da u ime svojih drugova u Direktoriju, u ime svih saradnika u Glavnome Uredu i u svemu svijetu, a prije svega u ime svih onih, što su naseljeni na našem tlu i grade Zemlju u znoju lica svojega isporučim srdačan pozdrav svima, što ste u tečaju navršenoga četvrtstoljeća — stvaranju i razviću našega narodnoga fonda bili pomagači, novcem ili radom. A jednu bih riječ još da dodam: sav rad u tih dvadesetpet godina tek je uvod u veliko djelo, koje treba da izvršimo. Stotine tisuća dunuma oslobodismo već. Milijune treba još da otkupimo! A jednako je tako i sa činom, koji ima da izvrši sva nacija, svaki od naših saradnika: da nam dade sredstva za naše veliko, golemo djelo. A ne će li sada — pa kada će?

Menahem M. Usiškin.

IZGREDI PROTIV ŽIDOVA KOD ZIDINE NARICANJA U JERUSOLIMU.

Jerusolim, 25. novembra. (JTA) Palestinska vlada saopćila je upravo izvještaj, koji se bavi sa inzultima Arapa izgređima protiv Židova kod Zidine Naricanja. U izvještaju se konstatira, da su se takovi izgređi od 11. septembra četiri puta ponovili. Uslijed toga poduzete su mjere i krivci su bili kažnjeni. — Izgređi su se sastojali u tome, da se kamenjem nabacivalo na one Židove, koji su kod Zidine Naricanja molili.

Uslijed opetovanih ovakovih izgređa upravio je nad-rabin palestinski, rabi Kook, protest na vladu u kom je tražio da vlada zaštiti one, koji mole kod zidina.

BROJ ŽIDOVA U BAGDADU.

Bagdadski dopisnik »Egyptian Gazette« u Kairu napominje u jednome od svojih članaka o prilikama u Iraku, da u Bagdadu, glavnome gradu Iraka, živi oko 55.000 Židova, što bi imalo da znači, da Židovi čine otprilike jednu trećinu bagdadskoga pučanstva. Podjednako javlja taj dopisnik da među Židovima u Iraku vlada jak pokret za naseljivanje u Palestinu.

Otvorenje palestinske kampanje u Americi

New-York, 26. novembra. (JTA) O konferenciji udruženih palestinskih fondova. (United Palestine Appeal), koja se održala u Bostonu saznajemo:

Konferenciji je prisustvovalo oko 150 delegata iz svih krajeva Amerike. Iza otvorenja konferencije, uzeo je riječ predsjednik Svjetske Cijon. Organizacije, dr. Hajim Weizmann. Weizmann je izjavio u svom govoru, da će se proširena Jewish Agency ostvariti još prije buduće zime. »Ne bojim se — nastavio je dr. Weizmann — da bismo time odstupili od cijon. principa. Na našem se putu gomilaju teškoće, a ni u kojem slučaju opasnosti. Ne očekujem ja od necijonista, da će odmah donijeti sa sobom i miraza, ma da bi se moglo pomisliti i na to, da bi čast tako velikog pokreta diktirala da se traži određeni mlraz. No i sam njihov pristup u jedno predstavništvo, koje treba da pomaže ostvarenje žid. narodne domaje, znači prihvatanje programa palestinske izgradnje, koji predviđa povećanu imigraciju u Palestinu i proširenu žid. kolonizaciju u Zemlji.

Dr. Stephen S. Wise, počasni predsjednik Udruženih palestinskih fondova, izjavio je, da nepokolebivo stoji za dr. Weizmanna, koji si je svijestan svoje odgovornosti pa radi govori u najboljoj nakani. Dr. Wise jamči, da necijonisti prijedlog dr. Weizmanna iskreno i sasvim dobronamjerno prihvaćaju, pa da nema ni govora o kakovom napuštanju cijonističkih principa.

Zatim je primljena rezolucija, koju je u odužem govoru zagovarao predsjednik cijon. organizacije u Americi gosp. Louis Lipsky. Rezolucija glasi:

»Konferencija je potpuno svjesna koliko je nužna zajednička akcija svih grupa i klasa židovstva za obnovu žid. narodne domaje u Palestini. Konferencija je sa zadovoljstvom saslušala poruke dr. Weizmanna, koji je referirao o svojim nastojanjima za ostvarenje takove zajedničke akcije čitavoga židovstva u Americi. Konferencija izražava nadu, da će ti napori uroditi uspjehom.

JTA saznaje, da će se uskoro sastati naročita konferencija vanpartijskih žid. vodja u Americi, koja treba da donese zaključak o zastupstvu necijonista u proširenoj Jewish Agency.

Veliko je odobravanje izazvala na konferenciji vijest, da je predsjednik Jointa, g. Feliks M. Warburg dao svotu od 50.000 dolara za Udružene Palest. Fondove.

Konferenciji prisustvovao je među ostalima i guverner od Massachusettsa, Alvan Fuller, koji je prije konferencije priredio veliku zakusku u čast predsjedniku Weizmannu.

Tlo Erec Jisraela

može da se oslobodi
samo
prinosisima židov. naroda

Sam židovski narod treba da nas
smogne snagu, da izgradi svoju
domaju u Erec Jisraelu.

Budite svjesni velike, presudne

zadaće

današnje generacije naše!

Četiri muža, koji Keren Kajemet učiniše velikim

Kremenezky, Bodenheimer, de Lieme i Usiškin

Peti svjetski cionistički kongres zaključio je, da se osnuje Keren Kajemet Lej Israel. Kad je taj zaključak valalo provesti, bilo je jasno, da za ovo dolazi samo jedan čovjek u obzir. Bio je to Johan Kremenezky iz Wiene. Značajno je, da se Kremenezky od I. kongresa, kada je prof. Schapira prvi puta razložio svoj plan o fondu, intenzivno i praktično bavio pitanjima o fondu. Dok su drugi raspravljali o tome, kako će se novci koristiti u upotrebu, Kremenezky se bavio pitanjima namaknuta novca. Već je na petom kongresu iznio ekspoziciju o izdavanju markica. Referat bio je do u detalje izradjen i dokazivao je ne samo vanrednu organizacionu spremu predlažuća, nego i njegovo visoko shvaćanje Keren Kajemeta kao — tako reći — dr. glavnoga instrumenta. U tihom i neumornom radu izgradio je Kremenezky osnove organizacije Keren Kajemeta. Izmislio je i

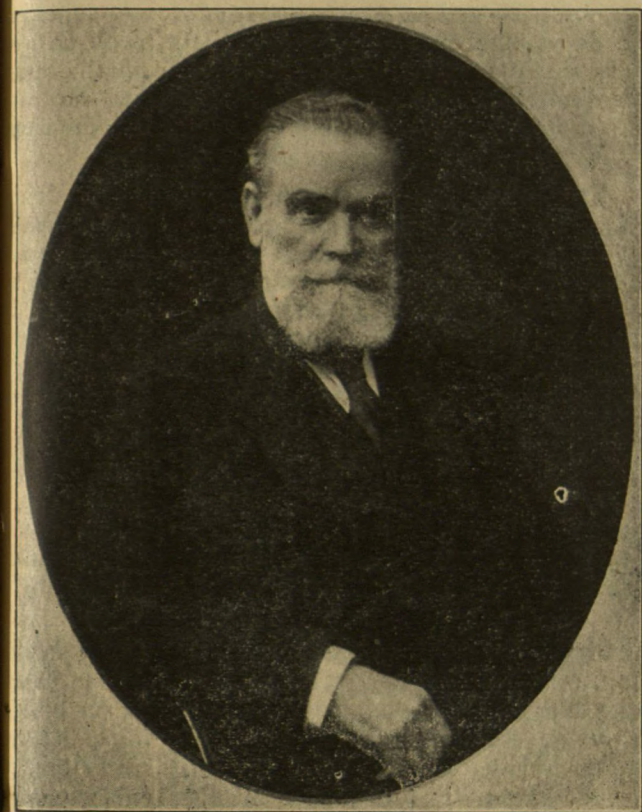
pažnju posvećivao propagandi, koju je stavio upravo na nove temelje. U Kölnu je organizovana čvrsta centralizacija propagande u Glavnome Uredu, koji je počeo redovito da šalje upute i savjete pojednim zemaljskim povjerenštvima. Značajno je za jaku tendenciju reda i nadzora, koja je vladala u kölnskom birou, činjenica, da se za Bodenheimera prvi puta stvorila kartoteka za škrabice. Onda se je mislilo, da bi ta kartoteka mogla sadržavati popis svih škrabica u cijelome svijetu. Bodenheimer bio je prvi, koji je po prvi puta odaslao izaslanike fondova u različita mjesta, da provode organizacione i propagandističke želje kölnske centrale. Za njegove uprave započeo je praktički rad KKL-a za Palestinu. Kupio se Hitin, Kineret, Daganija, Ben Šemen i Hulda. Kvuca u Daganiji započela je svojim radom, a na novostečenom zemljištu Merhavje osnovano bi naselje po planu prof. Oppenheimera. Značajno je za shvaćanje dr. Bodenheimera, da je u njegovoj eri Keren Kajemet dao zajam za izgradnju Tel Aviva. Tim je zajmom zapravo omogućio osnivanje grada. Ovaj su akt mnogi napadali, ali se ne smije zaboraviti zamašitost njegova u času, kad je izvršen.

Kad je buknuo svjetski rat, bio je Bodenheimer opet čovjek, koji je znao odlučno, u pravi čas, zahvatiti na pravome mjestu. Preselio je brzo Keren Kajemet oš u prvoj ratnoj godini u Haag. Ovaj čin Bodenheimerov uvelike je pridonio činjenici, te se Keren Kajemet mogao da razvija unatoč svim nezgodama rata.

Budući da uslijed preseljenja Glavnoga Ureda KKL-a u Haag nije dr. Bodenheimer više mogao da upravlja uredom, preuzeo je to važno i odgovorno mjesto Nehemija de Lieme. Za uprave Nehemije de Liemea nije KKL tek izdržao najteže ratne prilike, nije svoj djelokrug tek održao na starom nivou, nego ga je i uvećao. De Lieme bio je onaj, koji je na sebe primio odgovornost održanja djela KKL-a u Erec Jisraelu, a to je u ono vrijeme bilo identično s egzistencijom židovskih kolonija u Erec Jisraelu uopće. I Nehemija de Lieme časno je izvr-

Svesci »Erec Israel-a«, časopisa, koji je izlazio onda u Haagu, još su i danas bogato vrelo za svakoga, ko ga zanima u problemima Palestine. Nije uvijek bilo lako, da se iz Haaga uzdrže veze sa Erec Jisraelom i da se jasno vidi situacija. Zagledamo li danas u tu prošlost, možemo mirno reći, da se vrijeme pokazalo, da je de Lieme imao pravo, gotovo u svemu, što je činio ili branio. De Lieme bio je prvi, koji je duboko shvatio golemu važnost Keren Kajemeta u zemljišnoj reformi. Izvanredno je dalekovidno iznio probleme K. Kajemeta u svojim prijedlozima na godišnjoj konferenciji g. 1920. u Londonu. Iznio je program, koji još ni danas nije potpuno izveden.

Iza londonske konferencije prenijet je Glavni Ured Keren Kajemeta u Erec Jisrael. Time započinje nova epoha u njegovome razvitku. Na njenom početku stoji muž, čije je ime više nego ma koga drugoga vezano s pojmom otkupa zemlje. To je inž. Menahem M. Usiškin. Preuzeo je mjesto predsjednika Keren Kajemeta i s jednim je snažnim zamahom donio KKL na onaj kolosijek, kojim on odonda svijesno i odlučno koracima ka svome cilju. Kupljen je Emek i time je položen osnov

Ing. J. Kremenezky

veo prva sabirna sredstva: tako markice, telegraf. blankete, škrabice, zlatnu knjigu i samooporezovanje. Stvorio je sistem isplata. Kremenezky je onaj, kome Keren Kajemet zahvaljuje svoju strukturu, koju je u najbitnijim crtama do danas sačuvalo. Bila je prava sreća za Keren Kajemet, što je odmah u početku došao u ruke doista praktičnoga čovjeka, koji je bio navikao da misli u organizacionim formama. Mnogo je truda uložio u to, da se darovateljima stvori garancija, da će njihov novac od njihovog lokalnog povjerenštva preko svoju instanca konačno doći u centralnu kasu. Jednako treba da se zahvali njegovom čim, predanom i odgovornom radu, da je Keren Kajemet postao popularan i vazda bio smatran institucijom, poslovanje koje svojom korektnošću imponuje. Kremenezkomu postao je Keren Kajemet životnom zadaćom, za koju se svom snagom i toplinom svoja bića založio.

Iza smrti Herzlove prenijelo se sjedište Svjetske Cionističke Organizacije i uprave Keren Kajemeta u Köln. Upravu Keren Kajemeta preuzeo je prijatelj i saradnik novoizabranog predsjednika Cijon. Organizacije Wolfsohna dr. Bodenheimer, koji je svojim radom znao potpuno opravdati povjerenje, koje mu je Organizacija iskazala, povjerivši mu funkciju direktora — poslovanje Keren Kajemeta. U devet godina rada veoma je obogatilo djelovanje Žid. Narodnoga Fonda. Naročitu je

Dr. Bodenheimer

šio svoju zadaću. Osim toga stvorilo se za de Liemea djelo osobite važnosti: teoretsko produbljivanje osnovica Keren Kajemet rada. Izašlo je mnoštvo publikacija, u kojima se prije svega raspravljalo o nasljednom zakupu i o pravu nasljednog zakupa.

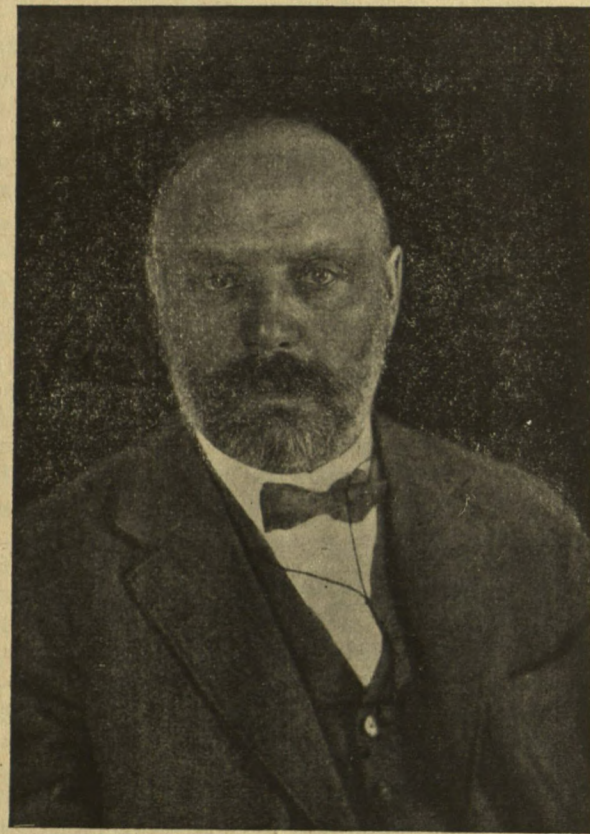
rođa i zaštićeno od svake spekulacije zemljišne lihve.

Priznajemo: i Keren Kajemet kriv je donekle ovoj krizi i njezinim teškim posljedicama. Keren Kajemet, koji je tako popularan, koji je toliko duboko prodro u srce naroda, (ima n. pr. u stotinama tisuća židov. kuća svoje škrabice), nije uspio da potpuno uvjeri svoje prilagače i sakupljače, svoje prijatelje i najpredanije saradnike, da Židovski Narodni Fond, nije samo dobrotvorni institut; kupuje zemljišta u Palestini — lijepo je to dabome i micva —, naseljava siromašne radničke obitelji i požrtvovne halucim na svome zemljištu — i to je veoma lijepo a i micva je —, pošumljuje goleti, isušuje močvare, gradi vodovode — pa sve je to zaista lijepo i korisno i tko da tu ne saradjuje...? Tako govore nažalost i najbolji saradnici i s tim argumentima rade za KKL. Umjesto da kažu, što vodje od dana, kad je Herzl osnovao KKL, nastoje da utuže narodu u glavu:

Palestina moći će da bude domajom židovskoga naroda, tek kad doista bude domovinom svakoga Židova — a line spekulanta sa zemljištem.

Palestina će bez teških unutarnjih borba i gospodarskih kriza svake vrste moći da prima milijune useljenika tek, kad budemo spriječili da nekolicina spekulanta iskorištava dolazak novih imigranata i lihvarski povisuje cijene zemljištu i kućama.

Palestina može da tek onda bude Erec Jisrael, kad bude Jisrael uistinu posjednik zemljišta, sela i grada. A Jisrael — to će reći: narod!

Menahem M. Usiškin, predsjednik Direktorija Žid. Narodnog Fonda

novoj žid. kolonizaciji; time je stavljen putokaz, pod čijim je znakom odonda čitav kompleks cionističkoga rada u Erec Jisraelu. Iza Emeka, sticahu se redom mnoga zemljišta; pa kad ima da se danas stvori nešto odlučno na polju žid. kol. rada u Erecu, da se osnuje 8 do 10 sela, valja za ovo hvaliti K. Kajemetu i mudroj zemljišnoj politici Usiškinovoj. Ako je do svoga preseljenja u Erec Jisrael Keren Kajemet bio tako reći fond, koji je i zemljišta kupovao, postao je od Usiškinova doba **isključivo zemljišnim** fondom. Neizmjerni zahtjevi nove politike, koja je baratala sa brojkanama, što bi nam se ranije činile fantastičnima, tražila je da se i propaganda izvanredno proširi. I tu se pošlo novim putevima, pa su se u četiri godine prinosi KKL povisili za 175 po sto.

Bacimo li sa današnje tačke razvitka KKL pogled unatrag, možemo da sa neobičnim zadovoljstvom konstatiramo odlučni i svijesni napredak Keren Kajemeta: od Kremenezkoga, preko Bodenheimera i de Liemea do inž. Usiškina. Menahem Usiškin, za koga se kaže, da je čovjek čvrste šije, nosi danas željeznom rukom rad našega fonda. U sjeni čvrstoga debla, koje predstavlja Narodni Fond Usiškina, rastu danas židovska naselja u Erec Jisraelu.

Moramo da priznamo: Čitavih 25 godina sve smo mi ovo govorili i slušali — ali sve to bijaše tek u našim ušima i u glavi, ali ne bješe podjednako u srcu. I kad je nadošlo doba, da se ostvare naše sanje, zaboravismo ovaj naš nauk.

Kad je Tel Aviv osnovan, kupili su članovi prve Ahuze 140 dunuma za 2000 funti, dakle kojih 14 funti po dunumu. Danas stoji jedan dunum u onom kraju više, no što je onda stajalo cijelo mjesto. Ali koloniste iz 1909. nisu imali novaca za gradjenje, pa su tražili da im KKL daje zajam; a on im ga je i dao u iznosu od 10.000 funti uz 5 po sto kamata... Ali KKL nije ovaj zajam vezao uz ijedan uvjet, uz ijedno načelo, koje je propovijedao o nasljednom zakupu, o nacionalizaciji tla itd. Židovska javnost slabo se interesirala za to pitanje, a židovski bankari i trgovci mislili su, da je ipak mnogo bolje, alko svatko bude mogao sa »svojim« zemljištem raditi što hoće. KKL onda nije bio tako jak, da se tome mnijenju odupre, a ljudi koji su tad s novcima židovskoga naroda kupili zemljište i jeftino gradili kuće, obogatili su se radom židovskoga naroda.

Pojedini su spekulanti stali da iskorištavaju povećanje imigracije. Cijene zemljištu su rasle i za 4 godine amortizirane su kuće. Ali da su samo pojedine banke i društva, koja se bave kupnjom zemljišta uvjetovali kod prodaje, da se svaka preprodaja veže za privolu KKL, ili da se, kao što to u mnogim gradovima Evrope biva, čak uvjetuje pravo odmjerivanja maksimalne najamnine, mogla bi se spriječiti ova kriza, koja danas vlada u Tel Avivu i prijeti, da će zahvatiti i druge gradove. Ali nekolicina spekulanta,

DR. BENJAMIN UZIEL:

Kriza u Palestini

Koji nam nauk ona daje.

Znam: povijest nas uči, da je iz povijesti slabo što išta naučilo. U tome i jest nevolja: nesreća je za povećanje, jer je mnogošta moglo da nauči iz najstarije povijesne knjige, iz naše biblije, a za židovstvo nesreća, što iz nje nismo naučili, koliko golemu nesreću donosimo našem narodu time, što ne pričinjenjujemo nauke biblije u svakidašnjem životu.

Ovu bih tvrdnju da dokazem primjerima.

Poznato je svima, šta je Tel Aviv i što taj grad znači. U svima je novinama bio opis te prve židovske oaza: anno 1908. pješćana prud udaljena tri kilometra od Jafe, uz morski zal. Godine 1919. malo predgrađe vila s koje dvije hiljade stanovnika; 1925. drugo po veličini grad u Palestini, nakon Bajruta najveći obalni grad arapskoga poluočoka sa 40.000 stanovnika. Svi, koji se lako oduševljavaju i lako razočavaju, stadoše da viču: eto, pobjeda.

A danas? Novine javljaju iz Tel Aviva: kriza, neposlušnost, zastoj u razvitku.

A zašto je moralo baš tako da bude? Zbog čega kriza? Jer je Tel Aviv od prvoga do posljednjega dana bio u protivnosti sa svim spoznajama moderne narodne ekonomije, u opreci prema načelima Židovskoga Narodnoga Fonda, koja su prihvatili cionistički kongres, a koja nisu ostvarena, u protivnosti sa zahtjevima i zakonima biblije i žestokim opomenama i prekorima proroka. Gradio se puštajući s vida načelo, da zemljište u Palestini mora biti svojina na-

TKO KAVU HAG

pije, predusreće naravnim posljedicama preopterećenja srca, živaca, bubrega, ima pri tom potpuni užitek najfinije kave!

zaradilo je lako novce. Židovski narod nije imao koristi od toga, nego puste štete. Jer pored židovskih spekulacija zaradili su na porastu imigracije i arapski veleposjednici. A KKL stajao je postrance i nije mogao da zahvati, da regulira cijene, jer nije imao novaca, jer ga židovska javnost nije u dostatnoj mjeri podupirala. KKL nije nikada bio dovoljno bogat, da izvrši zadatak, što mu ga je stavio Teodor Herzl u jasnoj spoznaji ekonomskih potreba Palestine o čemu i kaže u »Atneulandu«: Već prije useljivanja u Palestinu sakupio je Židovski Narodni Fond imetak od više milijuna funti, koji je služio za kupnju zemljišta. Na taj je način bilo omogućeno, da se isključe spekulanti i zapriječi porast cijena zemljištu.

Daleko smo još od toga cilja, koji je Herzl stavio Keren Kajemetu. U 25 godina sakupili smo tek jedan i po milijuna funti, a izdali 20 po sto od te svote za troškove — a i tom svotom nije KKL odjednom raspolagao tako, te bi se njome bile mogle provesti u jedan mah — u najpovoljniji čas — velike kupnje zemljišta. Desilo se upravo obratno: najprije nadohla imigracija, a trećinu svoga imetka dobio je Keren Kajemet tek u posljednjim godinama, unatrag dakle a ne unapred. A umjesto da je mogao kupovati oveće komplekse, morao se koristiti svim mogućim računskim umjećem da dobije od Arapa, — jer Židovi nisu dali dovoljno novaca — zajmova, za koje morade plaćati kamate, što mu oduzelo mogućnost, da radi po svojoj volji; ove ga okolnosti sile da kupuje zemljišta, koja su skuplja i slabije kvalitete od drugih, ali za koja je arapski veleposjednik pristao na obročno otplaćivanje.

Ali dok je tako KKL sa svojih 200—260.000 funti godišnje — a to je bilo u zadnjoj godini, koja je rekordna — pregovarao s Arapima, dodjose drugi Židovi, čestiti, poštteni spekulanti i ponudiše Arapima više, pa natjerahu cijene u vis.

Evo primjera: Istočno od Nurisa trebalo je da se kupi 30.000 dunuma zemljišta, vanredno važnih s kolonizatornoga gledišta. Tyibe Tamra i druga sela zemljišni bi posjed Nurisa, Afule i Merhavje priključila na južnogalilejske kolonije baruna Rotschilda, koje danas vegetiraju daleko od novoga mladoga života u Palestini. Stvorile bi štaviše moćnu barikadu židovskoga posjeda južno od Tiberijasa sve do gorja Gilboe, kojim se Nazaret dijeli od Jordana, a ujedno i Palestina od Istočno-jordanske zemlje. KKL se bio već gotovo složio s Arapima glede cijene — 2 funte po dunumu — i eto ti grupe spekulacija, koja je ponudila tri funte. Do kupnje nije došlo. Arapin sad uopće ne će da prodaje tu zemlju i tako je s nacionalnog gledišta važno zemljište ostalo u arapskim rukama.

ili drugi primjer Abu Kišeka. Spekulanti jedne ortodosne agudističke grupe platili su arapskom prodavaocu umjesto 4 funti po dunumu, koju je kupovinu s njime bila ugovorila jedna cijionistička institucija za kupovanje zemljišta, 8 funti! Arapin je s veseljem platio cijionistima konvencionalnu globu od 5000 funti, jer je i pored toga bio zaradio 10.000 funti. Ali gore nego sve to, gore nego svi novčani gubici na roda u ovim posebnim slučajevima, jest činjenica, da je svaka ovakova spekulacijska kupnja tjerala u vis cijene zemljištu u cijeloj Zemlji. Poznat je slučaj, gdje je neki arapski spekulanti nudio jednome cijionističkom društvu, koje kupuje zemljište za KKL, kompleks kraj Jafe za 20.000 funti. Cijena je bila previsoka i on je odbijen. Nakon nekoliko mjeseci nadjose se ljudi, koji mu platiše 80.000 funti za ono zemljište, za koje cijionisti nisu htjeli dati 20.000 funti. Arapin kupio je za te novce zemljišta u Gazi i rekao: »nakon 15 godina dat će mi cijioniste trostruko, a ja mogu čekati«. I kupci onoga zemljišta, koji su time povisili cijene ne samo u okolici Jafe, već, kako vidimo, i na jugu zemlje, gdje gotovo i ne žive Židovi, ostavili su zemlju, tuže se sad, da Palestina nije kraj, u kome se može živjeti i trgovati, a sve je, što cijioniste pišu u svojim novinama, dakako laž. Oni to najbolje znadu, jer su s mnogo novaca došli u zemlju, pa ga izgubiliše.

Morao je doći slom: cijena zemljišta je rasla — time i stanarina. Povišenjem stanarina poskupio je sav život. Uslijed toga rasle su nadnice radnika. To je opet poskupilo industrijsku produkciju, pa je postala nerentabilna; tvornice reducirale su produkciju ili sasvim obustavile rad. Novi val imigracije nije više navirao u Tel Aviv, nego je skrenulo u Hajfu, pa A k o. A kriza traje dalje.

Medjutim je Keren sve pomalo dobio opet vlast u Palestini i u židovskome svijetu, koji ne mari za teorije, nego uvažuje samo vidljivi uspjeh.

Židovi, koji su bili obojeni naglim razvitkom Tel Aviva, te se bacili na spekulaciju s kućama, najednom se sjetiše, da su kolonisti od P e t a h T i k v e i drugih kolonija bez prevare, bez izrabljivanja, bez spekulacije polagano postali bogati, da su od malih početaka došli do imetka od hiljade funti. I stadoše, da kupuju zemljišta u kolonijama, prihvatit će se r a t a r s k o g a r a d a. Još nisu dovoljno naučili, te bi znali, da je bolje i sigurnije, da ne kupuju u kolonijama privatno zemljište, nego da investiraju vlastiti novac i ostave zemlju pod vrhovništvom KKL, koji bi njihove potomke mogao priječiti, da prodaju zemlju

ili da njome spekuliraju. Ali su već naučili, da je najsigurniji posjed zemljišta, koje sami obraduju i koje nije ubačeno u riziko spekulacije.

A javnost? Židovski Narodni Fond, koji je u velikoj novčanoj neprilici (ima u ovoj godini da plati za dospjele obroke kupljenoga zemljišta 120.000 funti), ipak je imao smjelosti, da kupi 6000 dunuma zemljišta sjeverno od Tel Aviva za 30.000 funti gdje će naseliti 1500 radničkih obitelji u vrtnom predgrađu, što ga stvara. Time će Keren u budućnosti sprječiti spekulaciju i u izvjesnoj mjeri djelovati i na regulisanje stanarine u Tel Avivu. Slično se radi u Hajfi. I ondje je kupljeno zemljište za vrtni grad, u kojem će se naseliti 1000 obitelji. A ako Bog pomogne, te KKL dobije više sredstava, ostvarit će se slično naselje i u zapadnom dijelu Jerusolima.

KKL započeo je drugi dio svoga rada: Ne izbavlja samo zemlju iz nežidovskih ruku, već izbavlja i narod iz ruku zemljišnih spekulacija i iz uskih soba velikih kuća, kao što ih ima nažalost već u Tel Avivu.

Ali sve je to tek jedan dio onih problema, koje je pokrenula kriza u Palestini. Okvir jednoga članka ne dopušta mi, da se bavim i tim, da dokazujem, te je kriza u zemlji morala nastati već s toga razloga, jer su Židovi stisnuti u tri velika grada Palestine, u kojima ih ima 150.000, dok u malim mjestima stanuje jedva 40.000. S time u savezu nabacuje se pitanje, da li

ARNO DALBERG.

Oblici naselja na tlu Žid. Narodnog Fonda

MALA ZADRUGA (Kvuca ktana).

Prvi oblik socijalističkog zemljoradničkog gospodarstva, koji ćemo danas razmotriti, Kvuca, počiva na načelu zajedničke proizvodnje i potrošnje. Jedna radnička skupina preuzima solidarno tlo od narodnog fonda. Svi članovi zajedno preuzimaju živi i mrtvi inventar, dakle: staje, barake, kuće, stoku, perad, poljoprivredne strojeve, oruđe itd. Cijelo se zemljište obrađuje zajednički. Pri tome se pazi, da bude promjene u raznim granama zanimanja, kako bi svaki član imao prilike da upozna gospodarstvo u tančine i da se skrbi za pravednu razdiobu. To vrijedi samo onda, ako interesi preduzeća dopuštaju promjenu.

Obično se svi članovi Kvuca nastane u zajedničkoj kući, gdje svaka porodica dobiva jednu sobu. U nekim Kvućama postoji tendencija, da se članstvo porazdijeli u nekoliko manjih zgrada. Jelo se priredjuje u velikoj kuhinji, a i jede se u zajedničkoj blagovaoni. Ova je prostorija obično ujedno soba za sastanke, gdje se članovi zadržavaju poslije rada, da vijećaju ili da se zabavljaju. Tu je, moglo bi se reći, društveno središte zadruga. Zajednički uzgoj djece u zemljoradničkim zadrugama ima veliko značenje za život u naseljima, naročito za ženske članove. Već unaprijed se znalo, da će u poljoprivredi žena morati da radi kao i muškarac. Naravno, s vremenom je došlo do diferenciranja rada na način, da žena manje sudjeluje pri radu na polju, a više u unutarnjem gospodarstvu: rasadniku, staji, peradarstvu i šivanju. Nastala je također potreba da se dječja njega i obuka bolje organizuju. Radi toga se neke žene u Kvući bave isključivo dječjom njegom, dok su ostale žene slobodne i mogu raditi u zadrugi. Za veću djecu drže se učitelji. Uzgoj za zajednicu donio je već važne i zanimljive organizacione oblike, o kojima treba da se govori posebno.

Poput proizvodnje zajednička je i potrošnja. Proizvodi stečeni zajedničkim radom u staji i polju

i ti ljudi dragovoljno žive u gradovima ili je tome razlog, što Keren Kajemet zbog nedovoljnih prihoda može da udovolji molbama hiljada i hiljada obitelji radnika, što bi htjeli da nasale kao koloniste. Samo se po sebi razumije, da bi odlazak tih ljudi iz gradova na sela, pojetinio život u Palestini, povećao produkciju i poboljšao trgovačku bilancu. To je najbolji i upravo jedini put da se trajno onemogućuje neuposlenost, koja ne vlada samo u Palestini nego i u svemu svijetu.

Kriza u Palestini, nije mogla nikoga iznenaditi, koji je ozbiljno vjerovao u ispravnost načela, koja KKL kroz 25 godina propovijedao. Židovski svijet nije htio da vjeruje, da se u cijelom svijetu može da spekulira sa zemljištem, a da bi to baš najopasnije bilo Palestini. Prepustio je KKL časnu zadaću, da ka neki dobročinitelj (u koliko mu to doprinese dopuštaju) naseljava zemljoradnike!

Taj je sistem doživio slom. I krize će biti, dokle god cijeli narod Israela ne nauči ono, što je Biblija već prije 3500 godina objavila: »Ne prodajte zemlju za uvijek, jer Moja je zemlja vaša ste samo užitnici moji, — veli Gospod. Dokle god se ne usjekne duboko u svijest naroda spoznaje, da zemlju moramo sticati samo za narod. A onda ćemo moći da kažemo i za ovu krizu: gam letova.

troše se zajednički. Osim jela u zajedničkoj blagovaoni dobiva svaki član sredstva za odjeću iz zajedničke blagajne. I razne potrebne izdatke za knjige, putovanja itd. pokriva blagajna. Pri tome nema tendencije za uniformiranjem. Pojedini se sobe spremaju i uredjuju prema ukusu pojedina, ali sredstvima zajednice. To isto vrijedi i za odjeću. Medjusobne pomoći imade i u tim stvarima.

Za onoga, koji ne poznaje prilike, nastaje odmah pitanje, da li pri ovakvoj razdiobi ne nastaju poteškoće. To je pitanje zaista opravdano. Ali ovdje moramo spoznati, da u sociološkim tvorbama Palestine sudjeluju momenti, koji su skroz neekonomski naravi. Sve grupe sastavljaju ljudi, koji su povezani dugogodišnjim prijateljstvom ili se znatno podudaraju u svojim tendencijama. Ova duševna povezanost najvažniji je faktor u zajedničkom životu tih grupa. Gdje je nema, dolazi lako do nesporazumaka, koji često završuju raspadanjem zajednice. Zato palestinski radnici i cijene osobito duševni momenat i pri sastavljanju zajednice polažu najveću važnost na to, da ljudi, koji se zajedno naseljuju, zaista pristaju jedni uz druge. Osim toga treba imati na umu, da ovi naseljenici mnogo manje no što mislimo, haju za materijalne interese, jer su velikim dijelom članovi imućnijih porodica, a prešli su u palestinsku poljoprivredu dobrovoljno. Svaki se rado odriče priviknutih udobnosti i dijeli drugima bez oklijevanja ono malo, što je tu, jer svi prožeti spoznajom, da to zahtjeva ideja obnov Palestine. Tako počiva Kvuca kao sociološka tvorba u prvom redu na odličnom ljudskom materijalu i zajedničkom načinu života, koji svakom pojedinu obezbjedjuju minimum egzistencije. Podjednako nastaje iz ove tijesne kooperacije zasigurno i veliki uspjeh rada. Član Kvuće stoji na gledištu, da uspjeh zajedničkoga rada dvojice svakako mora biti veći nego kad rade rastavljeno. Sudeći po uspjesima zadrugarskih naseobina u Zemlji ova je konstatacija dobroj mjeri ispravna.

Orači u dolini Emek Jezreel, najplodnijem kraju Palestine. U pozadini gora Karmel.

»MOŠAV OVDIM« (»Naselja onih što rade)

U razvitku Kvuce, komunističke zadruga u privredi, ispostavilo se, da ovaj način gospodarstva i života nije podesan za sve ljudske tipove. — Onak se Kvuca nalazila u stadiju instalacije i bila postavljena samo od mladića, koji uz rad i život u Kvući nisu imali još drugih interesa — moglo se misliti, da je ispravan komunistički način života. Ali uporedo s razvitkom Kvuce došlo je do osnivanja mnogih obitelji, a time i do jačeg isticanja individualističkih nastojanja. Tako je onda nastao onaj, kojemu je bila svrha, da uz pridržavanje temeljnih oznaka Kvuce nadje formu, koja će dati više slobode inicijativi pojedinca i učiniti zadrugu elastičnijom. Iz višegodišnjih diskusija izlazio je konačno plan za Mošav ovdim.

Ako bismo htjeli ovu formu kolonizacije utisnuti terminologijom evropskog socijalizma, mogli bismo je nazvati otprilike produktivnom zadrugom. Ona je u isto vrijeme nešto više i manje od takve zadruga. Stoga moramo biti oprezniji, ako želimo postaviti socijalna načela Evrope prenijeti na palestinske prilike, jer bi inače mogla da nastane posve znakažena slika o njima.

U Mošav ovdim-u podjeljuje se svakom naseljeniku za njega i njegovu obitelj jednako velika površina tla. — Zemljište pripada ovdje kao i kod Kvuca Židovskom Narodom Fondom (KKL) i daje se jednom u nasljedni zakup. Mošavim obično sastavlja 80 obitelji. Broj varira već prema posebnim prilikama mjesta. To isto vrijedi za površinu zemljišta, koje je isprva radi ekstenzivnog gospodarstva veća, a kasnije se u vezi s intenziviranjem samog preduzeća smanjuje. Svi naseljenici dobivaju isti živi i mrtvi inventar ili protuvrijednost u novcu. Svakome je dana sloboda, da si uredi gospodarstvo po svojoj volji. Mošavim se osnivaju na kružnoj ili eliptičnoj površini. U krugu (elipsi) smještene su stambene kuće, gospodarske zgrade, staje itd. Na svako se dvorište nadovezuje u obliku sektora pripadajuće zemljište i to obično tako, da se vrt naslanja na kućište, a iza njega pružaju se polja. Ako imade šume, dobiva svaki član svoj dio u njoj. Unutar prstena nalaze se sve zajedničke uredbe i zgrade. Dječji vrt, škola, spremišta za plodine, dom za zborove, stan liječnika itd. Svaki naseljenik radi sa svojom obitelji u svom privatnom gospodarstvu. Dojenčad ostaje u kućnoj njezi, dok se u Kvući za njih brine zajednica. Tek kad dijete stupi u dječji vrt, preštaje u Mošavu skrb roditelja za njegov odgoj.

U pojedinačnim gospodarstvima izradjeni i dobiveni proizvodi troše se u njima, a svaka obitelj ima svoju posebnu kuhinju, dok u Kvući postoji jedna kuhinja za sve članove. Mošav je dakle, prema unutra razdijeljen u mnoga pojedinačna gospodarstva, ali prema spolja čini jedinstvenost. Suvišak proizvoda proizvoda prodaje se zajednički; sva dobra, koja se moraju spolja nabaviti, kupuju se zajednički.

Po ovom zajedničkom prodavanju i kupovanju razvio je Mošav uredbu »uzajamne pomoći«, koja je od velikog značenja za socijalističku formu naseobina. Posebna se komisija Mošava brine, da u slučajevima bolesti, odsustva ili kad u jednoj obitelji nema dovoljno radnih sila, stoji na raspolaganju jedan naseljenik barem za neko vrijeme da pomaže bližnjima. Dužnost uzajamnog pomaganja obvezatna je za sve članove Mošava i ispunjava se strogom točnošću. Time se priječi, da polja naseljenika, koji je nesposoban za rad, ostanu neobrađena, a osim toga je time dana pojedincima veća sloboda kretanja. Budući da Mošav načelno zabranjuje držanje nadničara, to je uredba »uzajamne pomoći« najvažnija pretpostavka, da će se rad obavljati bez smetnja i da pojedinac ne će biti nemoćno izvrnut svim slučajnostima.

»Uzajamna pomoć« uređuje ravnotežje ukoliko zavise o radu i ne dira vlasništvo pojedinca. Ovdje zahvaća uprava kolonije, koja ispituje prilike pojedinca i prema nalazu određuje visinu nameta i daća. Ako jednom naseljeniku krava ne daje mlijeko, onda ga dobija iz zalihe spremišta. To isto vrijedi i kad je tegleća marva nesposobna za rad. Time se izbjegava situacija, da seljak bez svoje krave njegova gospodarstvena sigurnost. »Uzajamna pomoć« uređjena je do u bitnice u Mošavim obzirom na radne sile i na proizvode. Zato imamo ovdje početke temeljitog socijalnog zakonodavstva, koje štiti pojedinca a obvezuje cjelinu, da ga zaštićuje i pomaže.

VELIKA KOMUNA (Kvuca G'dola).

Uz opisane oblike kolonizacije, Kvuca i Mošav, razvio se posljednjih godina novi oblik, koji je osnovan na istim temeljima kao Kvuca, također na zajedničkoj proizvodnji i potrošnji, samo što su granice zadruga znatno proširene i time njezina bit izmijenjena. Velika je komuna proizašla iz dvije tendencije: ona hoće da poveća uski okvir zadruga spajanjem poljoprivredne proizvodnje s industrijalnom. Ovo nastojanje za proširenjem postaje razumljivim, kad pomislimo, da su prijašnje zadruga mogle primati nove članove tek postepeno u vezi s intenziviranjem poslovanja. Kad je bio postignut neki maksimum članova — a to je obično bilo nekoliko tuceta — onda je stara zadruga dala novoj zemljištu, koje je postalo raspoloživo radi intenziviranosti obradivanja. Uski, intimni okvir, koji podsjeća na život u obitelji, bio je tako sačuvan. Članovi su se u godinama zajedničkog rada priučili i prilagodili jedni drugima, pri čemu su s vremenom nezgodni elementi bili izlučeni. Tako su stare zadruga bile katkad posve zatvorene tvorevine, u koje je novajlija teško mogao spolja prodrijeti. Pod pritiskom novog vala useljavanja u Palestinu poslije rata nastala je potreba osnivanja »otvorenih« zadruga, u kojima su se došljaci mogli lakše prilagoditi radu i životnim uvjetima.

Psihološkim i socijalnim argumentima pridošao je niz ekonomskih osnova. Pristašama velike komune pričinja'a se mala Kvuca odviše ograničenom što se tiče radnih mogućnosti. Koncentracijom većih masa ljudi i većih sredstava nastaje veća sloboda akcije pa se mogu stvoriti sve prednosti velikoga preduzeća. Osim toga teži velika komuna, da sve životne potrebe namakne i proizvede sama iskorištavanjem svih mogućnosti, a sa svrhom, da budne neovisna o spoljašnjem tržištu. Tendencija je dakle dalekosežna gospodarstvena autarkija.

Velike komune obuhvataju danas do 200 članova. Tek su 3—4 godine stare i žele svoj broj povećati, kad to dopusti razvitak preduzeća. Tlo narodnog fonda obradjuje se zajednički, proizvodi se troše i prodaju zajednički. Jelo se pripravlja za sve na jednom mjestu i jede u velikoj blagovaoni, koja je i ovdje, kao u malim zadrugama postala društvenim središtem. Djecu uzgajaju i njeguju u posebnim ustanovama.

Zemljoradničkim radovima priključuje se zanatlijska proizvodnja: cipelarija, krojačnica, praonica, stolarija, limarija itd., koja u prvom redu služi za namirenje potreba članova komune, a zatim kao roba za prodaju. Uz ove grane, koje moraju biti zastupane u svakom selu — a ovakva velika komuna i nije drugo do komunističko selo — već se čine prvi pokušaji industrijalne preradbe raznih proizvoda.

Za zadruga palestinske židovske poljoprivrede — izuzevši Mošav, koji ne poznaje radne zajednice u užem smislu, vrlo je značajna jednakost u načinu života i pravu. Odjeća, jelo, stan, kulturne vrednote iste su kod svakog pojedinca. Dabome, neki imaju još od kuće bolju odjeću ili nekoliko knjiga više. Ali to vrijedi samo ograničeno, jer svi članovi upotrebljavaju sav inventar. O privatnom posjedu jedva se može govoriti, budući da je većina naseljenika, koji dolaze u Palestinu, da prijedju u socijalističku poljoprivredu, (imade i privatno kapitalističkih) već otprije neumučna ili je sve ostavila u Evropi i stavila se na raspoloženje cionističkoj organizaciji. Na taj je način u početku imao pojedinac taman toliko, koliko i drugi ili točnije rečeno: jednako malo ili gotovo ništa.

Modni salon »Chic Paris'enne« pod vodstvom poznatoga majstora u krojenju i šivanju Danka Papo., zadovoljava svim zahtjevima svojih brojnih mušterija.

Sanatorij Srebrnjak Zagreb

Otvoren je nov sanatorij za unutarnje bolesti na Srebrnjaku broj 62. — Od tramvajske postaje Medjašna ulica 10 minuta hoda. Leži na brežuljku u idealnom položaju. Okružen vinogradima i gajevima. Prekrasan izgled na Savsku dolinu i Zagrebačke gore. Za sve unutarnje bolesti osim infekcionih i duševnih. Liječenje dijetetsko, fizikalno i medikamentozno prema najmodernijim terapijskim metodama. — Šef-liječnik dr. FRANJO KAVČIĆ — Cijene umjerene. — Telefon 23-28.

Bet Alfa

Donosimo ovdje opis jedne od najvećih kolonija na zemljištu Keren Kajemeta.

Kompleks tla, koji nosi ime »Bet Alfa«, prostire se u istočnome dijelu židovskoga Nurisa. Površina, koja obuhvaća 5000 dunuma, predana je grupama »Hašomer Hacaïr« i »Hefciba«, da se na njoj naseli. Dvije trećine ove površine određene su za naseljavanje grupe »Hašomer Hacaïr«, a preostala trećina za grupu »Hefciba«. Tlo Bet Alfe spada među najplodnije krajeve u zemlji. Još prije 2 godine širile su se preko cijele te površine močvare, koje su sredstvima Keren Kajemeta posve isušene. Keren Kajemet uredio je ovdje, u najmodernijoj formi, opskrbu vodom. Voda se dovodi cijevima sa izvora Rehania na području Bet Alfe.

Topografski položaj tla Bet Alfe omogućuje natapanje pomoću gravitacije. Koloniste počeli su da za nasade povrća upotrebljavaju vodu, koja se dovodi cijevima do kolonije.

Tlo Bet Alfe najbogatije je od svega kompleksa židovskoga Nurisa. Ima iste prednosti kao i tlo Bet Šeana, koje slovi kao najplodnije u Palestini. Kolonisti našli su ovdje, kad su se naselili, travu tako bujnu kao nigdje u Zemlji.

Arapi su nazvali ovo mjesto »Bet Hilfa«, jer je vjerojatno ovdje rasla »hilfa«. Haluci su to ime promijenili prema hebrejskom jeziku i nazvali su mjesto »Bet Alfa«, što znači da naselje ima da bude škola za rad.

Obadviije grupe, što su se naselile na tlu Bet Alfe, razlikuju se u načinu i formi. »Hašomer Hacaïr« je grupa mladića i djevojaka, što pred 4 godine, na početku treće alije, dođoše u zemlju i to većinom iz Galicije. Pored sve svoje mladosti — većina je danas stara tek 23—24 godina — pokazali su u tečaju vremena veliku ustrajnost i potpunu predanost zemlji. Pored svih opomena liječničkih stručnjaka, da ne stupaju na tlo prije isušavanja močvara, i pored svih teškoća, koje su uslijed toga nastale između njih i kolonizatornih institucija, istrajali su kod svoga nauma i nadvladali sve teškoće tpeći mnogo od bolesti. Nisu se mnogo brigali za opasnost, kojoj se bijahu izvrgnuli u prvo vrijeme, u periodu nesigurnosti, što je vladala prije tri godine uslijed beduinskih banda, koje su tada krstatile na istočnoj granici između židovskoga Nurisa i Džiftilik zemljišta.

»Hefciba« grupa sastoji se većinom od članova, koji su već u Čehoslovačkoj pripadali jednome savezu, a kojima je bio cilj: zajedničko naseljenje u Erec Jisraelu. I ta je halučka grupa došla pred koje 4 godine, na početku treće alije. Mnogi članovi te grupe stekli su već u inozemstvu poljoprivrednu zobrabbu. Kad su došli u Zemlju, radili su kod jedne grupe vrtičara u »Hefcibi« kod kolonije Hedere. Ime Hefciba toliko im omililo, da su ga zadržali i za svoju naseobinu na tlu Bet Alfe. Članovi te grupe stariji su no u »Hašomer Hacaïr« — svi su između 30—33 godine; veći ih je dio oženjen. Grupa je prvih godina bila u uskom kontaktu s rođacima i istomišljenicima u inozemstvu, u Čehoslovačkoj i Njemačkoj, i delegacije tih grupa imale su mnogo i intenzivnoga učestvovanja u akciji za izbavljenje Nurisa, koje je provedeno prije 2 godine.

Obadviije grupe organizovane su na komunističkoj bazi. Površina grupe »Hašomer Hacaïr« ima 3400 dunuma. Broj duša iznosi 123, od toga je 110 radnika i radnica.

Površina grupe »Hefciba« zaprema 1700 dunuma. Broj duša bio je koncem 5685. 58, a od toga 44 radnika.

Budućnost obih grupa, kao i budućnost svih naseobina, koje su zadnje godine osnovane na zemljištu Keren Kajemeta, zavisi o tome, hoće li Keren Hajesod raspolagati potrebnim sredstvima da ovim kolonijama uzmogne dati mogućnost za učvršćivanje ekonomske osnovice.

NOVA ŽELJEZNICA PORT FUAD—BAGDAD?

Jerusalem, 25. novembra. (JTA) Egipatski listovi javljaju, da će se graditi željeznička linija Port Fuad—Bagdad. Željeznica će proći kraj Jafe, Hajfe i Beisana ili preko Beršee, Jerusolima i Amana. Neko britsko društvo već je poslalo formalne zamolbe na vladu u Palestini i u Egiptu, da mu se podijeli koncesija za izgradnju željeznice Port Fuad—Bagdad. U molbama se konstatira, da je potrebnii kapital već sabran.

Taj će novi projekat zacijelo oživiti kontroverze, koje nastadoše u augustu o. g., kad je direktor palestinskih željeznica Colonel Holmes bamsirao vijest, da će se luka na istočnom Levantu izgraditi u Port Fuadu, a ne u Hajfi. Onda je palestinska vlada izjavila, da ta namjera u nje ne postoji.

DRUGA ZEMALJSKA KONFERENCIJA PRUSKOG ZEMALJSKOG SAVEZA ŽID. OPĆINA.

Berlin, 25. novembra. (JTA) U nedjelju 21. novembra poslije podne otvorena je druga zemaljska konferencija pruskog zemaljskog saveza žid. općina.

BEČKI ROTHSCHILD DAO 3.000 FUNTI ZA KEREN HAJESOD.

Bečki barun Rothschild darovao je Keren Hajesodu 3000 funti u svrhu svladavanja gospodarske krize u Palestini.

HANUKA-AKADEMIJA Židovskoga Narodnoga Društva u Zagrebu održat će se u utorak dne 7. decembra u 8 i pol sati uveče u dvorani Makabijeva Doma a ne kako je isprva javljeno, dne 5. decembra.

HANUKA AKADEMIJA

„ŽIDOVSKOG NARODNOG DRUŠTVA“ BIT ĆE

u utorak 7. decembra u 8 i pol sati uveče

U DVORANI „MAKABIJEVA DOMA“

Dvorište sveučilišta u Jerusolimu

Škola na čistome zraku

TEODOR HERZL:

Menora

Bio čovjek, koji je duboko u duši osjetio nevolju u tome, da bude Židov. Prilike, u kojima je živio bile su takve, te je smio, da — u ovome pogledu — bude zadovoljan. Dohodak mu bijaše dovoljan, a i zvanje samo kao da je bilo sretno, jer mu je dopuštalo da stvara, na što bi ga srce nagonilo: bio je umjetnik. Za svoj židovski rod i za vjeru svojih otaca već se poodavna nije brigao, kad li odjednom, zagrnuti modernim krilaticama, navali opet stara mržnja. Uz mnoge ostale i ovaj je naš čovjek držao, da će ovakove struje u svijetu doskora da nestane. Ali se desilo protivno: umjesto da budne bolje, stvar stala da biva sve to gora; i napadaji izazivahu bol u njemu svaki puta iznovice, pa makar i nijesu bili upereni ravno na nj; i postepeno se njegova duša pretvorila sva u krvavu ranu. I desilo mu se, te su mu ove nutrašnje zatomljene boli nagnale pogled na svoj izvor, na njegovo židovstvo dakle; i sad je — što u dobrim danima nikad ne bi bio uzmogao, jer se vanredno bio odalečio — sad je to židovstvo duboko zavolio. Nije odmah bio razmislio ni o tom pojavu sve dok nije postao toliko jak, te je iz tamna osjećaja uzrasao do jasne misli, koju je nakraju i izrekao. Bijaše misao, da iz židovske nevolje ima tek jedan izlazak: povratak židovstvu.

Kad ovo saznaše njegovi prijatelji, što bijahu nekako u jednakom stanju kao i on, zatresoše glavama hoćeći da kažu, da im je prijatelj izgubio zdrav duh. Kako da ovo bude izlaz, kad zapravo zaoštruje i udubljuje nevolju. Ali je on mislio, da se moralna nevolja toliko osjeća, jer su novi Židovi izgubili protutežu — koju su naši snažni očevi imali u nutrašnjosti svojoj.

Rugahu mu se, smijali mu se i u obraz, ali on nije dao, da ga smetu ta plitka zadijevanja ljudi, koje on nikada ranije nije imao razloga i zgrade da štuje, pa je mirno trpio zlobne ili dobrodušne šale. I čovjek stao da, sabran i strpljiv, iz svojega naziranja povlači sve jednu konzekvenciju za drugom. A ovdje je bilo i nekih prelaza, koji mu ne bijahu laki, i ako nije, kao u prkos, htio da vidi teškoće. Čovjek i umjetnik s modernim naziranjima bio je srasao s mnogojakim nežidovskim običajem i bio naučio mnogošta neuništivo u kulturama naroda, kojima ga bijaše vedio proces njegova naobražavanja. Kako li da se sve to izmiri s njegovim povratkom židovstvu? Tude se i jeste javljala mnoga sumnja u to, je li mu ispravna njegova osnovna milao, njegova ideja maitresse, kako reče francuski mislilac. Možda generacija, odgojena u utjecajima drugih kultura nema sposobnosti za povratak židovstvu u kome je on našao ono svoje rješenje. Tako se pobrinuo, da u najmanju ruku njegova djeca dodju na pravi put. Djecu bi on u kući svojoj da odgoji za Židove.

Prje bi puštao, da svetkovina što već vijekovima sjajem malih svijećica osvjetljava čudesan pojav Makabejaca, prodje, a da je on ne svetkuje. A sad je upotrijebio ovu zgodu, da djeci svojoj dade lijep spomen za buduće dane. U ove mlade duše mora da se već zarana usadi prvrženost starome

narodu. Nabavio je menoru, pa kad je prvi puta rukama uhvatio taj sedmerokraki svijećnjak, zavladao mu dušom naročit osjećaj. I u kući njegova oca gorila su ovakova svjetlašca, u davno djetinje doba, a bijaše u tome nešto drago i milo. Tradicija ne bijaše hladna i mrtva. Prošla je mnogim vremenima sve paleći po svijećicu više. I stara forma menore nagnala ga na razmišljanje. Kad li stvoriše primitivni oblik toga svijećnjaka? Uzeli su ga jamačno od stabla s krošnjom. U sredini eto debla, a naljevo i nadesno izrasle grane, jedna ispod druge, u jednoj plosi, i sve osam do jedne visine. Kasnija simbolika donijela je i devetu, kraću grančicu, što se ispružila sprijeda, pa se zove »sluga«. Što li su generacije, koje dolaziše sve jedna za drugom upričale u nekoč jednostavni, prema prirodi sačinjeni umjetnički oblik? I naš čovjek, umjetnik mišljaše o tome, ne bi li se možda mogla da oživi ukočena forma menore, da se natopi njeno korjenje, kao korijen stabla. I zvuk mu se imena, koje je svake večeri izgovarao pred svojom djecom, svidjao veoma. A naročito je drag bio zvuk tih riječi, kad bi ih kazivala dječja usta.

Prva je svijeća već upaljena i sad se priča postanak svetkovine. Čudo ono o svjetiljci, koja je toliko začudno dugo živjela, a ustoj se spominje i priča o povratku iz progonstva u Babilonu, o drugome hramu i o Makabejcima. Naš je prijatelj govorio svojoj djeci što bi znao. Nije bilo mnogo, ali dostajalo im je. Kod druge svijećice pričala su ona njemu, pa kad su pripovijedala, sve mu se činjaše, ma da je on dan prije sve ovo govorio njima, novo i lijepo. I radovao se svakoga dana večeri, koja je bivala sve svjetlija. Svijeća za svijećom ustajala je na menori a s djecom je otac pleo sanje oko malenih svjetlašca.

On je — kad bijaše odlučio, da se vrati starome rodu i da jasno očituje taj povratak — mislio da da će učiniti tek nešto razumno i pošteno. Ali nikada ne bijaše slutio, da će u ovome vraćanju naći zadovoljenja čežnji svojoj za lijepim. Menora sa svjetlom svijećica, što rastijaše svakoga dana, bijaše uistinu lijepa, i gledajući je mogao je svatko da razmišlja o mnogočem uzvišenom.

U ovakovoj zabavi punoj razmišljanja prošla i čitava nedjelja. Dodje osmi dan, na koji ima da plamsa čitav, pun red svijećica i ona vjerna osma, sluga, koji bi vazda preostao od nažiganja. Veliku je svjetlost širila menora. Oči se djece sjale. A našem čovjeku sve se ovo pričinilo primjerom rasplamsaja naroda. Ponajprije jedna svijeća, još je tamno, i samotna se svijeća doimlje tugljivo, žalosno. Onda nadodje i druga, pa još jedna i sve više. Tama mora da uzmakne. Ponajprije javio se plamen u mladim i siremašnih, a onda pridolaze i drugi, što ljube pravo, istinu, slobodu, napredak, čovještvo, ljepotu. Kad sve svijećice plamte, moraš da se čudš i da se raduješ izvršenom djelu. I nema posla, koji bi mogao da jače usrećuje od onoga, koji vrši sluga. što pali svijetla.

Iz knjiga o Makabejcima

IZ PRVE KNJIGE, GLAVE ČETVIRTE.

Ali Juda i njegova braća govorahu: »Eto, neprijatelji su pobijeni; hajde da se uspnemo, da očistimo svetište i da ga opet posvetimo«. I skupi se sva vojska i podoše gore, na Brdo Cijon. Kad vidješe razoreno naše svetište, oskvrnjeni oltar, sgorjele dovratnice, korov u predvorjima, što je uzrasao kao krčje u šumi ili na brdu kojemu, i razorene izbe — razderahu haljine, udariše u golem jauk i sasuse pepeo na glavu. Popadaše licem o tle i zatrubiše potom u trublje znakovnice i povikahu

do neba. A onda naloži Juda nekolicini muževa, da se bore protiv posade u tvrđi sve dok on ne očisti svetište.

Iza toga odabere svećenike, što se očuvaše čisti i vjerno paziše zakon. Ovi očistiše svetište i nagonilaše strahotno, gadno*) kamenje na jednome, nečistome mjestu. A zatim se posavjetovaše o oskvrnjenom žrtveniku za žrtve paljenice, kako da postupe s njime. I javi im se sretna misao, da ga razore, kako ne bi bilo znamenja sramote, da su ga neznabošci onečistili. I tako razoriše žrtvenik, a ka-

menje njegovo skupiše na jednome, podesnome mjestu na Brdu Hrama, dok se ne javi prorok, koji će im tačno da kaže, što da učine sa tim kamenjem. A zatim uzeše neoklesano kamenje, kako je zakon naložio, i sagrađiše novi žrtvenik po uzoru ranijega. A potom urediše svetište i ponutricu hrama i posvetiše predvorja. Obnoviše sveto oruđe i smjestiše opet u hramu svijećnjak i žrtvenik za žrtve paljenice i za mirodije, što se pale, i stô. Iza toga ožariše mirodije na žrtveniku i upališe svijetla na svijećnjaku, da sjaje u hramu, staviše svete hljebove na sto i objesiše zastore.

Kad dovršiše rad, kojega se bijahu prihvatili, pridonesoše ujutro dvadeset i petoga dana u devetom mjesecu — a to bijaše mjesec Kislev godine 148. — na novom žrtveniku, koji sagrađiše, žrtvu, kakovu Zakon traži. Istoga dana, na koji ga neznabošci bijahu oskvrnuli, toga dana bi posvećen u pjesmi hvalospjeva i citara i harfa i cimbalu. I svetkovaše posvetu žrtvenika osam dana i pridonesoše žrtve paljenice radosni i žrtvovahu žrtve za slavu i hvalu. Ukrasiše pročelje hrama zlatnim vijencima i štitovima, obnoviše ovratnice i izbe i sačiniše im nova vrata. Velika radost vladaše narodom, što neznabošci ne mogu više da grde i obeščaćuju. A Juda i braća njegova i sva općina Izrailjeva odrediše, da se dani posvete slave svake godine u svoje vrijeme — od dvadesetpetoga dana u mjesecu kislevu dalje — osam dana u radosti i klicanju.

Osim toga utvrdiše u ono vrijeme Brdo Cijon visokim zidovima unaokolo i snažnim tornjevima, da ih ne bi neznabošci, ako opet dođu pregazili kao što ranije bijahu učinili. I u tvrdu staviše posadu, da je čuva, i utvrdiše Bet Sura, da narod i madne utvrdu protiv Idumejaca.

IZ DRUGE KNJIGE, GLAVE PRVE.

O pismu, kojim Židovi u Svetoj Zemlji zovu braću u Egiptu, da slave blagdan o posveti hrama jerusalimskoga.

Braći, Židovima u Egiptu, prije ostaloga naš pozdrav! Vaša braća, Židovi u Jerusolimu i u zemlji Judejskoj žele vam sreću i blagostanje. Bog, hoće da vam dobro čini i da se sjeća saveza s Abrahamom i Izakom i Jakobom, slugama svojim. Dao svima vama srce, koje bi da ga, se boji i da odvažno i spremno vrši njegove naloge. Neka bi vam dao, da dobro razumijete njegove zakone i naloge njegove i neka vam udijeli sreću i spas. Neka bi saslušao vaše molitve i ukazao vam milost svoju i neka vas ne napusti u vrijeme nužde i nevolje. I tako molimo mi ovdje za vas.

Za vladanja Demetrijeva, godine 169, pisasmo vam mi Židovi u velikoj žalosti, koja nas je toga ljeta snašla, otkako se Jazon i družba mu odmetnuše od svete zemlje i kraljevstva i otkako spaliliše kapiju i proliše nedužnu krv. I moljasmu Gospodu i on nas saluša. Prinesosmo žrtve i upalismo svijetla u stavismo svete hljebove na sto. Pa zato i vi svetkujte dane posvete hrama na način svetkovine sjenica**) u mjesecu Kislevu.

Napisano je ovo u godini 180.

*) poganske kipove i žrtvenike.

**) Na način »sukata« zbog toga, što su se, kako se spominje u drugoj knjizi o Makabejcima, VI. 6. i dalje, sjećali, da su u vrijeme sukva kloneći se od neprijatelja morali da žive »u brdima i u špiljama kao divlje zvijeri«.

APOLO KINO — Ilica 31

Danas veliki šlager

Grof Monte Kristo

velefilm u 10 činova sa John Gilbertom.

LUX

Sačuvati će odjeću Vašega čeda mekom, da mu ne povrijedi nježne puti. Vu-nena roba ne će se skupiti kod pranja.

LEVER BROS. LTD.,
Port Sunlight,
ENGLAND.

XLx7

Dobiva se u svakoj trgovini i drogeriji.

Prodavništvo i depot: Norbert Weiss i drug
Zagreb, Sajmište br: 51
Telefon br. 7-33. Bizojavi: Norbertis

VEOMA CENJENA GOSPODJO!

Svaka dobra kućedomaćica nastoji prirediti dobru kavu samo članovima vlastite familije, nego i naročito svojim gostima. Ne biste li Vi učinili pokus sa kavom Hag bez kofeina?

Kava Hag je jedina prava kava u zrnu, koju u bilo kojoj dozi mogu piti djeca, kao i osobe, koje boluju na srcu, živcima, bubrezima i probavnim organima, kako će Vam to potvrditi i Vaš liječnik.

Kava Hag ne prouzrokuje besanicu, isto je tako aromatična i izdašna i ne stoji mnogo više od obične kave najfinije vrste. Preporučujem Vam, da učinite pokus s kavom Hag, te će Vam biti uveren, da ćete Vi, Vaša familija i Vaši gosti biti zadovoljni.

Tražite kavu Hag kod Vašega trgovca specerajske robe. Dobiva se uvek svježije pržena u originalnim zavojima uz cenu Din 32.— po zavoju. Kava Hag štedi Vaše srce!

Prijatelj,
koji već dugo pije KAVU HAG

»HAAVIV« BR. 34. PETOGA GODIŠTA.

Izašao je dvobroj ovoga našega dječjega lista. Sveska donosi mnogo lijepa štiva i pjesama, i nekoliko odabranih slika iz Palestine, sliku Herberta Samuela i slikara Abela Panna. Dvobroj »Hanuke« objelodanjen je dječji komad za prikazivanje »Modra Kasica«. Time je posluženo dvojako svrsi: slava Hanuke i jubilej Keren Kajemeta. Dvobroj je uopće i obilježen Hanukom; na uvodnom se mjestu nalazi lijepa pjesma »Svešice« (S. Romano).

»Mojsija Jalžabetić«, zanimljiva lijepa pripovijest Klötzeva, lokalizovana po Čiči Grosu nastavlja se i još će da pročita

kroz nekoliko brojeva. Osim štiva ima lijepi broj zagonetaka i nešto zabavne »Razbibrige«.

Pretpлата na list iznosi godišnje samo Din. 50.— polugodišnje Din. 25.—, a naručuje se kod uprave »Haaviva«, Mirjam Weiller, Zagreb, Bakačeva 5. III.

KAVA HAG.

U mjestima, gdje trgovci još ne drže kavu Hag bez kofeina, šaljem o uvijek svježije prženu i direktno svakome konzumentu uz pouzete. Najmanja narudžba 5 zavojica po jednu petinu kile uz cijenu od Din 32.— po zavoju, franko omot i poštarina. **Kavu Hag** treba da piju svi oni, koji boluju na srcu, živcima, želucu, crijevima i bubrezima, nadalje djeca i buduće majke. **Otrov kofein**, koji se nalazi u običnoj kavi uzrok je svemu zlu. **Kava Hag** prava je kava u zrnu, kojoj je oduzet kofein. Ukus i aromu ima kao najfinija obična kava. Tražite od Vašega trgovca da drži kavu Hag. Ako ne će naručiti direktno kod tt. **KAVA HAG, ZAGREB, Boškovičeva ul. 9.** Prospekte šaljem besplatno.

GIMNASTIČKE AKADEMIJE MAKABIJA.

Žid. gomb. i šport. društvo »Makabi« u Zagrebu priređuje dne 1. i 5. decembra ov. godine dvije gimnastičke akademije.

Raspored prve akademije, koja će se održati 1. decembra točno u 5 sati p. p. sastavljen je od ovih točaka:

I. a) Paljenje svijećica: (g. kantor Jura), b) Pozdrav vodje: (Dragan Pfeiffer).

II. 1. Igre. (Igrači odjeli 3—6 godina). 2. M. Janković-Katić: Proste vježbe. (Muška i ženska djeca, 6 do 10 godina). 3. M. Janković-Pospisil: Vježbe sa štapovima. (Naraštaj muški, 10 do 14 godina). 4. Igre. (Ženska djeca, 6—10 godina). 5. Simultane vježbe na karikama. (Naraštaj ženski, 13—16 godina). 6. Igre: (Muška djeca, 6—10 godina). 7. M. Janković-Pospisil: Vježbe sa čunjevima. (Naraštaj muški, 14—18 godina). 9. M. Janković: Polkin ples. (Naraštaj ženski, 10 do 14 godina). 11. Perinova-Pospisil: Ritmičko kolo s vijencima. (Članice).

Druga akademija održat će se dne 8. decembra točno u 20 pol sati, a program je ovaj:

1. M. Janković-Pospisil: Vježbe sa štapovima. (Naraštaj muški, 14—18 godina). 2. J. Kutina: Skupine šestorice. (Naraštaj muški i članovi). 3. M. Janković-Pospisil: Ritmičko kolo s veslima. (Djeca ženska, 6—10 godina). 4. M. Janković: Polkin ples. (Naraštaj ženski: 14—18 godina). 5. Vukotić-Hahn: »Devetorica«. (Naraštaj muški 14—19 godina). 6. Simultane vježbe na karikama. (Naraštaj ženski 14—18 godina).

Bukač-Sladek: »Petorica«. (Članovi). 8. M. Janković-Pospisil: »Jedanaestka«. (Članice). 9. Vježbe na karikama. (Prednjački zbor). 10. Erben-Görtler: Vježbe s lukovima. (Naraštaj ženski, 14—18 godina). 11. Mudrić-Vidušić: »Krug«. (Prednjački zbor).

Na večer iza prve akademije t. j. dne 1. decembra o. g. bit će običajna čajanka od 8 sati uveče dalje

Pretprodaja ulaznica vrši se od ponedjeljka dnevno od 6—8 sati u tajništvu. Ulaznice: Sjedala Din 30.—, i 20.—, stajanje Din. 10.—.

Popravci galoša

i cipela za snijeg prima se kod **Gumiklinika**, Dalmatinska 12.

Upozoravaju se cij. čitaoci na oglas: **Gorivi Materijal.**

METROPOL KINO

Velika drama o požaru i ljubavi u 7 činova

ALARM

u glavnoj ulozi **HELENE CHADWICK.**

NEDELJNO 2 DINARA
OD SVAKE OBITELJI
DAJE GODIŠNJE
DIN 1.000.000.-

Tiskara**„MERKUR“ d. d.****Illica broj 35 - ZAGREB - Telef. 23-75**

preporuča se za izradbu svih vrsti trgovačkih,
bankovnih i inih tiskanica, novina, brošura i t. d.

UVIJEK SVJEŽA

כשר

SUHOMESNATA ROBA

DOBIVA SE U

BUFFET „GOURMAND“

UGAO GAJEVE I NIKOLIĆEVE ULICE

UNION
ČOKOLADA
KAKAO
BONBONI

Uspješno
se
oglašuje
u
„Židovu“

Sve inozemne proizvode u
kućnim sredstvima
nadmašuje
svojim vanrednim djelovanjem prava
DIANA
FRANCUSKA VINOVIKA (RAKIJA),
Dobiva se svagdje! — Odbite energično patvorine!
Generalno zastupstvo i depot za Kraljevinu SHS
Jugopharmacia d. d. Diana-Odio
ZAGREB, Jukićeva ulica 12.

„JE-KA“
ČAJ
KAKAO
ČOKOLADA
I BONBONI

PARKETE ELEKTRIČNA PILANA
Tvornica parketa i industrija drvene
robe d. d. Karlovac.
Tel. poslovnice 35 — Tel. tvornice 144
Brodjavni naslov: „PARKETE“ Karlovač.

Pokucstvo na otplatu
I uz gotovo kupujte i naručujte samo kod
producenta gdje dobijete na bolje i najsolid-
nije izradjeno. sve vrsti spavaćih, jedaćih go-
spodskih soba kao i pojedinih komada, te
brijačkog i dućansog namještaja.
IVAN PLAFTARIĆ
TRG N 8.
(Kuća s kupom iz bivšeg cirkusa Kludsky)

Tehnički bureau
„TEBIN“
ZAGREB
Telefon 27-24 - Preradovićeve 18.

Stock MICHELIN autoguma.
VARTA - TUDOR akumula-
tori. EISEMANN dijelovi —
Zavod za vulkaniziranje
guma — Autopribor i auto-
potreštine. — Punjenje i
popravak akumulatora. —
Benzin i ulje.

Opreme
platno, svileno
rublje, stolne
garniture, gar-
niture za kre-
vete.
„Oprema“
Jurišćeva ulica 26.

Herlinger i Weiss
Jurišćeva ulica 26.
svile, pribor,
čarape, ru-
kavice i t. d.

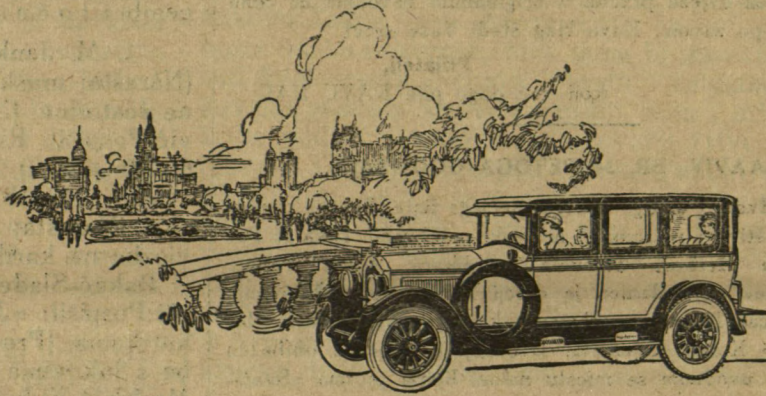
Veliki izbor
kristala
Zagrebačke
staklane
vlasnik
Ljudevit Hirschl
Zagreb, Duga ul. 5.

Vjek Flosberger
M. Rothmüller i H. Grossman
ZAGREB, IL CA 38

Nove
jeftino prodaje
Prusiona
lagovino nožarske robe
Vjek Flosberger
Zagreb, Ilica 38

Najdotjeranije dosada građeni
BUICK

Generalno zastupstvo:
Robert Bosch A. G., Stuttgart
Osvjetljenje, stateri, svijećice, trublje, rezervni dijelovi i t. d.
Auto materijal i oprema.
Frank i drug
Zagreb, Gundulićeva ul. 40. Tel. 26-47.

Muzički instrumenti i pribor
B. BRODMAN
Zagreb, Duga ulica broj 17.
Violone, gitare, mandoline, mandole, laute; duvalački instru-
menti. Jazz. žice i pribor. Vlastita radionica za popravke

Dragutin Pernat
gradjevni limar i uvoditelj vodovoda

Specijalna radionica za popravak hladionika, naprava novih šri-
tnika za kotače, svih prevlaka sa aluminijem crnim limom i
sve u to zasjecajuće popravke. Solidna i brza podvorba. Pre-
poruča se moja tt. ZAGREB, Frankopanska ul. 5.

Sve orste **KRZNA** Sve orste
uz izvanredno niske cijene naći ćete kod
„SISCIA“ D. D. Gundulićeva 4.
Prodaja na veliko i malo. — Ogljed robe bez obveze kupnje.

POPLUNI rouge, klot, satin i mode. — Posebna
izradba popluna od pahuljica.
Zagrebačka industrija popluna
M. JUNGWIRTH I DRUG, Zagreb, Vlaška 92

Kad kupujete i vršite svo-
porudžbine kod naših ogla-
šivača, pozovite se svag-
na oglase u „Židovu“.
Uprava „Židova“.

ZAGREB
Telefon 11-21

Modni salon haljina za dame CHIC PARISIEN K. D. Jelačićev trg
Mezanin
preporuča se za izradbu svih vrsti **haljina, kostima, mantlova, bluza i t. d.**
sve po zadnjim pariškim modelima uz najkulantniju izradbu i cijenu. Preuzima
na popravak različita krzosa, kao i izradbu kožnatih mantli i jakni.

JULIUS BERGER, JERUSOLIM:

Zlatna Knjiga Keren Kajemeta

Ljudi sa svih četiri strana svijeta, pa građani iz Tel-Aviva, haluci iz Ajin Haroda, i Jemeničani iz Šivat Cijona, — svi se ovi guraju u dvorani Glavnoga Ureda KKL-a u Jerusolimu, da se dive i da razgledaju tri sveska Zlatne Knjige, koja su tuđe izložena. Dva su sveska Zlatne Knjige stavljena pod staklo. Već su do svoje zadnje stranice ispunjene. A treći su svezak stavili na stol osobite konstrukcije. U taj svezak upisuje kaligraf imena darovatelja, a već je preko polovice ispunjen. Svaki svezak sadržaje 5000 upisa; do sada je u tri sveska upisano nešto preko 12.000 imena.

Svesci su veoma različiti, i po sadržini i po uveću. Prvi je nekako nametljiv, kao što su redovno početnici. Pun je simbolike: sunce na Istoku, klasje, proždje. Stvoren je u doba, kad nam je Erec Jisrael bio gotovo još san, kad smo bili sretni, oduševljavajući se simbolima. Sasvim je drukčiji drugi svezak. Nacrt je za nj izradjen u Jerusolimu, a veliki nacrt izradbe preuzela je škola »Becalel«. Taj nacrt sasvim se priklonio židovskoj prošlosti. Rezbarije slovo-kosti sami su biblijski motivi. To je bio drugi svezak, koji je nastao u doba, kad smo baš čvrstom nogom stupili na palestinsko tlo, kad nam je svaki korak na tom tlu dozivao u pamet našu veliku prošlost, koju hoćemo da obnovimo. A treći svezak, koji je netom nastao, opet je sasvim različan od prvih dvaju. Treći je svezak pun izričaja novoga Erec Israela. Čedan u izvedbi, jednostavan u motivima. Ispunjen je slikama, koje su izradjene na morskoj obali. Radnik, koji niže cigle kod gradnje. Uvez je izradjen u zemlji prema nacrtu jerusolimskoga umjetnika Kalera i izvanredan izričaj novožidovskoga ukusa i novopalestinskoga umjetničkoga knjižarstva. I tako, kao što su svesci različiti po svome obličju, tako su različiti i po svom sadržaju. A ipak ima u njima jedinstvo: dio cionističke, dio židovske historije, kronika židovskoga života u porodici i u javnosti u zadnjih 20 godina.

Otvaramo prvi svezak. Prvi je upisan prof. Šapira, začetnik Židovskoga Narodnog Fonda. Drugi je upisan dr. Theodor Herzl. Onda dolaze imena ondašnjih vodja: Wolfsohn, Členov, Usiškin, Moter, Mandelstamm itd. A zatim slijede ostali upisi, što nas sjećaju na pojedina razdoblja u cionističkoj povijesti. Koliko li su puta upisani kongresi! Savezno vijeće njemačkih cionista, god. skupštine Amerikana, konferencija u Minsku, konferencija u Bielitzu, i druge, i male konferencije, svijet, konferencije i zbornici društava. Kakovih li se sve vremena ne sjećamo, kad otvorimo Zlatnu Knjigu! Podzemna organizacija cionizma u Rusiji, koja je — kako je poznato — bila zabranjena. Herzlove veze s različitim dvorovima, kneževima i kraljevima. Ima nekoliko znatnih i slavnih imena, koja su unesena u Zlatnu Knjigu. Kraljevi i carevi, državnici i naučenjaci, veliki prijatelji cionizma u cijelome svijetu. Opet nam se javlja pred očima već legendarni put Herzlov u Petrograd, i veni — i gorki! — doček u Vilni. Javlja se Južna Afrika, koja je ispunila cijelu stranicu, pa Australija. Čekamo se kako smo bili ponosni, kad je pokret zavrtio korijena i kod naših antipoda. A između svega

Šeškoće afirmacije jedne ideje

(iz jednog razgovora s g. Sokolovom).
Prigodom svoga posjeta u Glavnom Uredu Keren Kajemeta u Jerusolimu, dne 29. augusta 1926. razgovarao je g. Sokolov s upraviteljima fonda o radu Narodnoga Fonda. Tako je došao govor i na južnoj Keren Kajemeta. Tom je zgodom g. Sokolov priopćio nekoliko svojih uspomena:

»Već sama činjenica, da je peti kongres spremno prihvatilo ideju profesora Šapira, bijaše neobično za naša današnja događaja. Premda se prvi kongres već pet godina ranije izjasnio načelno za osnutak fonda, ipak je nitko, ni Herzl, vjerovao, da bi se ta ideja mogla ostvariti. Uzrok tome pesimizmu bio je u svakom slučaju osobiti predlažaća, profesoru Šapiru.

Kako je poznato, profesor Šapira bijaše samouk, ali je radi svoga neobičnoga dara za matematičku nauku došao na glas i postigao odlične rezultate. Ali se protivio od mane nesustavnog načina rada. Tako je moglo dogoditi, da ni kao privatni docent heidelberške univerze još nije posjedovao doktorski naziv. Bijaše matematičar dušom i tijelom. Vazda zaposlen u račune i brojke, nije bio sposoban za sistemski rad.

Toga radi bijaše Šapirin predlog da se osnuje narodni fond posve nesistematičan i više je bio obrađen brojkama nego idealom. Ne treba nas dakle čuditi, da njegov predlog nije mogao steći simpatije među najvažnijim cionističkim vodjama, i da štavši nije došao na dnevni red triju kongresa. Da je KKL ipak osustavio na petom kongresu ima se zahvaliti upornosti i trajnosti profesora Šapira, koji je svojoj ideji bio potpuno odan, te mu je konačno postala pravom »fiksiranom idejom«. Popularizaciji te ideje posvetio je Šapir posljednje godine svoga života.

Veliku hvalu dugujemo i dru. Bodenheimeru iz Kölna, koji je Šapirinoj ideji dao jurističku formu. On je Šapirinu osnovu izgradio i doveo u sklad

toga neprestano se nižu brit-milot, ženidbe, prerazličite obiteljske svečanosti Židova, koji su se tako ovjekovječili. Niču martiri, žrtve kišinevske, koji su mnogo, mnogo puta upisani. Zatim ekspedicija u El-Ariš i njeni učesnici. I ruska je revolucija od 1905. g. u knjizi ovjekovječena, a jednako i pogrom u Bjali-stoku. Kulturna konferencija za hebrejski jezik i otvorenje gimnazije u Tel-Avivu. Ahad Haam i Nordau,

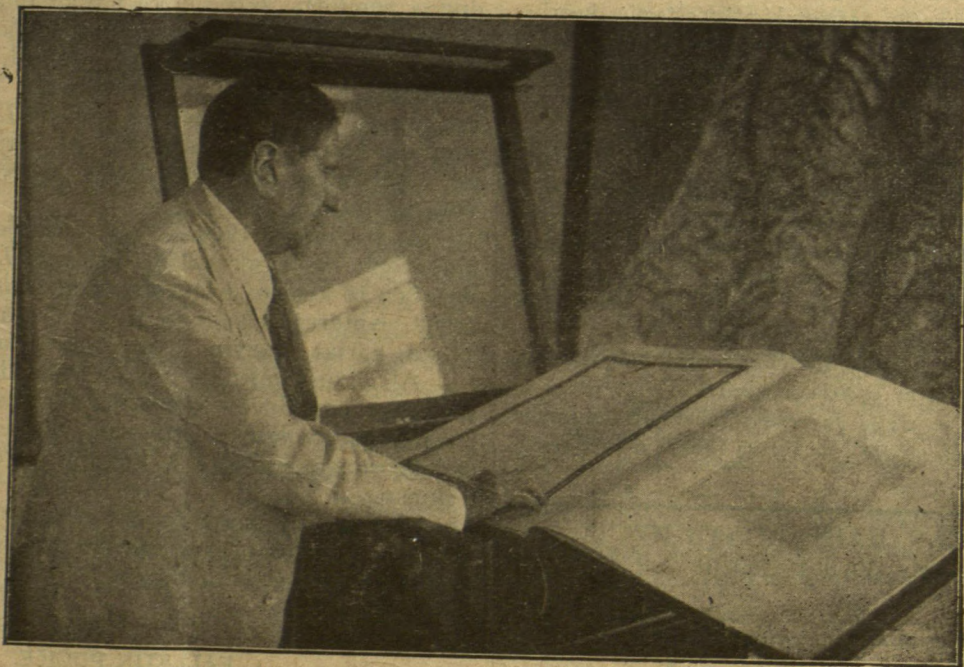
Korice trećega sveska Zlatne Knjige Žid. Narodnog Fonda.

rabi Reines, osnivač Mizrahija, Bohurov, osnivač Peale Cijona, a onda dabome i po koji Jichak Cohn, po koji Lejb Mendele, koji šlojme Avrohom, jednako kao i milijunaš Brodsky. Ima ovdje Židova bogatih i siromašnih, imena onih, koje voljesmo, pa ih se spomenusmo na dan slave ili žalosti.

Drugi se svezak po svojim upisima razlikuje ponešto od prvoga. Ista bujna slika židovskoga života, žid. povijesti. Medjuto dolazi svjetski rat, koji se izražava u bezbroju upisanih žid. žrtava u ratu. Koliko li su »nepoznati vojnici« u toj knjizi ovjekovječeni! Koliko je tuđe nadgrobni spomenika podignuto! Ime palog njemačkog vojnika izmjenjuje se ruskim, ime engl. sa bugarskim, tu nema razlike: jedan narod jedna žrtva. Cijeli tok rata do zauzeća Jerusolima po Allenbyu možemo da slijedimo u Zlatnoj Knjizi. — Tad najedared započinje nova epoha: halucini! Ova epoha započinje odmah sa svojom centralnom točkom, s Trumpeldorom i katastrofom kod

s ciljevima židovskog renesansnog pokreta. Tako je prvotni nejasni plan dobio formu, koju je peti kongres mogao prihvatiti. I samo tako je fond mogao postati temeljem cjelokupnog našeg kolonizacionog rada.

»Jest, dragi moji prijatelji«, završio je gospodin Sokolov, »radjanje nama tako omiljelog fonda uslije-

G. NAHUM SOKOLOV,

predsjednik Egzekutive Svjet. Cijon. Organizacije razgledava treći svezak Zlatne Knjige Keren Kajemeta.

dilo je uz velike bolove. A teške je godine proživio i posljednje svog rođenja. Sad je već star dvadeset i pet godina i učinio je vrlo mnogo za naš ideal i za obnovni rad. Opstanak mu je obezbijeden u tolikoj mjeri, te će moći da provede oslobodjenje tla u punom značenju te riječi.«

Tel Haja. Odavde se ta crvena linija vuče do kraja knjige. Zadnji upis u drugom svesku je upis barona Rotschilda, velikoga prijatelja žid. narodne domaje.

Treći svezak započinje sa 10 odabranih upisa, imena onih velikih državnika i cijon. vodja, zajedničkom radu kojih imamo da zahvalimo Balfourovu deklaraciju. Lord Balfour je upoće često upisivan u Zlatnu Knjigu, jednako i engleski kralj, predsjednik Wilson, senator Lodge, general Allenby sudac Brandeis, Sokolov, Bjalk, Šolem Alehem, živi Šneur i

mrtvi Perec Smolenskin, veliki kulture i znanosti, prof. Einstein, slikar Struck. Ne fali nitko, koji je mašta u židovstvu značio.

Svi oni, koji su radili za cionizam, uneseni su u Zlatnu Knjigu. Svi, koji su radili za Erec Jisrael, za žid. narod, koji su živjeli i oskudjevali za svoju djecu, koja su bila veselje svojim majkama, ponos svojim prijateljima, vodje svojim grupama, dobiše spomenik za vječna vremena sa gradjen krajcarama žid. naroda i pretvoren u žid. zemlju u Erec Jisraelu. Mnogi su mrtvaci opet oživjeli u Zlatnoj Knjizi, mnoge sinagoge, mnogoga društva, mnoge su porodice ovjekovječene. Njihova su imena usćuvana vječnosti time, što dadoše prinos, da zemljište palestinsko opet bude židovskim.

I upisi u Zlatnoj Knjizi kazivat će do vječnog pametara imena onih, što učiniše, dadoše nešto za veličajnu, blagoslovom vječnosti posvećenu svrhu.

ZLATNA BROŠIRA KKL.

U Jerusolimu je upravo izašla brošira, koja zbog svoje vanredne opreme zavrjeduje ime »zlatna« brošira, kako je u Palestini općenito i zovu.

Često se govori o tehničkim nedostacima štamparskih izdanja Palestine. Spomenuta brošira dokazuje, da Palestina u

našmanju ruku na polju štamparstva u mnogočemu može da se takmi sa najodličnijim produktima ostaloga svijeta. I sadržajno je brošira interesantna. Tiskom u sedam boja naštampan je omot Zlatne Knjige. Tako je dana prilika i onim krugovima, da si stvore sliku o izgledu ovog popularnog spomenika žid. naroda, koji inače nikada ne bi mogli saznati kako izgleda

Zlatna Knjiga Keren Kajemeta, koja se nalazi kod Glavnoga Ureda KKL u Jerusolimu.

Jednako treba pohvaliti tisak, kao i fotografije i klišće. Tako dokazuje taj »Toceret haarec« (domaći produkt) u jednu ruku izvanredni tehnički napredak Palestine, a u drugu služi kao odlično propagandno sredstvo za Keren Kajemet. Brošura je dosada izdana na hebrejskom, jidiš, njemačkom, engleskom, francuskom, španjolskom i arapskom jeziku, a izdat će se još i na drugim jezicima. Obzirom na 25 godišnji jubilej Keren Kajemeta ova će brošura zasigurno pobuditi dvostruki interes.

RABINDRANATH TAGORE O CIJONIZMU.

Bukurešt, 25. novembra. (JTA) Veliki indijski pjesnik i filozof Rabindranath Tagore, stigao je na svojoj velikoj turneji i u Bukurešt. Tom ga je prilikom posjetila i cijonistička organizacija, koju je vodio dr. Olschwanger i predsjednik rumunjske cijon. organizacije g. Adolf Brand. Tagorea je veoma dirnuo taj posjet, pa je u svom odgovoru na pozdrav delegacije saopćio svoje stajalište prema cijonizmu. Rekao je, da uspjeti cijonizma znači pobjedu čovječanske ljubavi, pravednosti i mira. Važno je, da Židovi u Palestinu nose modernu kulturu i time pomažu stvaranje sinteze između Istoka i Zapada. Tagore sad putuje prema Carigradu i veoma žali, da ovaj puta ne će moći da posjeti Palestinu. Kaže, da poznaje potpunoma cijonizam. Njegova učenica, gospođica Flaum, nabavila mu je sve knjige o cijonizmu. — Naveče bio je banket u čast Tagoreu, kojemu je prisustvovala uz ugledne političare, pisce, naučnjake i umjetnike i delegacija cijon. organizacije, koja se sastojala od gg. dr. Olschwangera, Adolf Branda, Margoliesea, dr. Nibašana i ing. Balaua.

JTA

Uzmemo li u ruke ma koje žid. novine, izlazile one na ma kojemu od »sedamdeset jezika« svijeta; naći ćemo u zagradi iza i najneznatnijih vijesti iz žid. života slova JTA, ETA, ZTA, PTA i ATL. Ovi tajanstveni znakovi označuju početna slova »Jevrejske Telegrafске Agencije«, koja vrši izvještajnu službu na više svjetskih jezika. Može se mirno reći, da je danas iza sedmogodišnje egzistencije i rada Jevrejske Telegrafске Agencije, teško zamisliti naš javni život bez nje.

Sasvim je razumljivo, da je golemim razvitkom svjetskoga prometa, odnosa pojedinih zemalja i međusobnim približavanjem kontinenata, velik dio židovstva postao svijestan veze između svih dijelova žid. Sve to više pridoirala je spoznaja, da između rasijanih članova žid. naroda postoje duhovne, političke, humanitarne, pa i gospodarske veze. Jednaka ili u najmanju ruku slična sudbina žid. zajednice u različitim državama svijeta pospješila je organizovanje izvještajne službe, e da bi Židovi jedne zemlje bili obaviješteni o događajima u životu Židova u drugim krajevima, pa da znadu po tome udesiti svoj stav u političkom, humanitarnom i duhovnom smislu.

Tako je osnutak i egzistencija Jev. Tel. Agencije posljedica općenoga razvoja i pojačane spoznaje židovstva. Ojačani uvid u mnogostruke probleme žid. života, stvorio je, kao uzrok posljedica, posebnu žid. izvještajnu službu. No izvještajna služba i javni život mijesu povezani samo kao uzrok i posljedica, oni štaviše stoje u recipročnoj vezi. JTA je u sedam godina svoje egzistencije snažno uplivala na potrebe i spoznaje žid. života.

Karakter JTA opredjeljen je njenim područjem rada. Kako je njeno polje sav svijet, razumije se, da posmatra žid. stvari i pitanja pod širokim vidikom. Prema tome nije se stavila u službu interesima koje zemlje ili koje partije. Budnost, nadpartajnost, svesjetstvo, to su osnovni motivi njezinega djelovanja. Dabome da zbog svoje mladosti pokazuje dječje bolesti, no te su samo znaci njenog razvijanja. To razvijanje dolazi od izražaja osobito u rasprostranjenju mreže Jevr. Tel. Agencije. Osnovani su je Jacob Landau i Meer Grossmann u godini 1919. Te je godine JTA imala dva biroa: po jedan u New-Yorku i Londonu. 1920. godine imala je JTA već tri biroa i sedam korespondenata; 1923. godine četiri biroa i 29 korespondenata, a danas imade ureda u Parizu, Varšavi, Berlinu, Jerusolimu, Londonu i New-Yorku i 146 korespondenata na svim stranama svijeta. JTA stavlja svoje izvještaje na raspoloženje svim važnijim žid. novinama staroga i novoga svijeta. Osim toga stoji JTA u vezi sa najvećim nežidovskim izvještajnim koncertima, po kojima nežid. svijetu daje autentične informacije o događajima u žid. životu. Broj Židova, koji posredstvom JTA saznaju o događajima u žid. svijetu iznosi zasigurno oko deset milijuna.

Osobitu važnost imade palestinski odio JTA, tzv. Palestinska Telegrafska Agencija. Ova se ne ograničuje, odgovarajući time karakteru Palestine, samo na dojavljivanje vijesti iz žid. života, nego je upravo palestinska izvještajna agencija PTA osnovala i »Palestine Bulletin«, koji je jedini engleski dnevnik u Palestini. Osim toga treba istaknuti i povoljni utjecaj JTA na američanske Židove i na američansku javnost. U New-Yorku izdaje »The Jewish Daily Bulletin«, jedini židovski dnevnik u galutu, koji izlazi na engleskom jeziku.

Sve u svemu vidi se, da je Jevrejska Telegrafska Agencija u kratko vrijeme učinila mnogo i da je tim svojim radom zavrijedila pažnju svega židovstva.

ZUBOTEHNIČAR HAIM MONTILJO otvorio je svoj zubarski laboratorij u Marovskoj ulici 27, u polukatu.

U slučaju

potrebe ogleдала, brušenog stakla, umjetničkog ustaklivanja u mjedi kao i u mesingastim šipkama i olovu nemojte zaboraviti na adresu:

Makso Roth, Zagreb, Rokova ul. 2.

Cijene umjerene.

Solidna izradba.

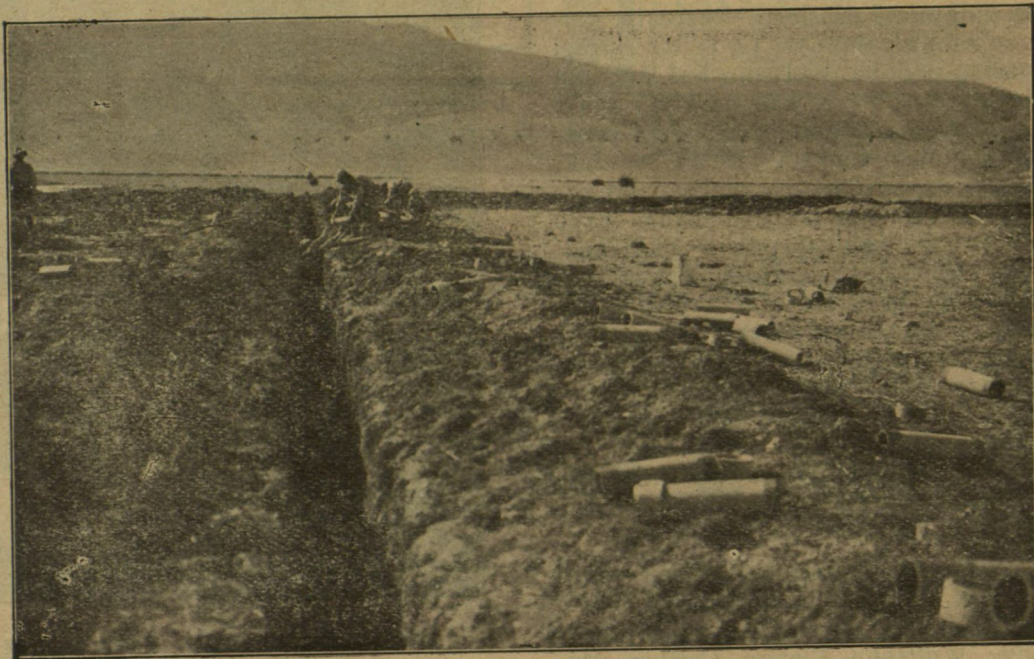
Pošumljivanje Palestine

Jedan od najtežih i najvažnijih problema novoga žid. života jest pitanje pošumljivanja Palestine. Mnogo se o tome pisalo u našem novinstvu, mnogo se kritikovalo, često i bez približeg poznavanja stvari, a time svime prouzrokovala zabuna u redovima darovatelja. I zato će zasigurno biti korisno ako se u jednom preglednome prikazu pozabavimo s radom pošumljivanja Palestine, u koliko je u savezu s djelovanjem Keren Kajemeta.

Hoćemo li koju zemlju da probudimo nanovo životu, tad moramo isušivati njezine močvare, učvrstiti njezine prude i pošumiti joj bregove.

Bez sumnje bila je lijepa zamisao, da KKL preuzme zadaću pošumljivanja Erece. Ali se i ova ideja, kao i sve lijepe misli, sukobila s oporom, krutom zbiljom i morala proći teški proces dozrijevanja. Morali smo platiti školarinu. Da to objasnimo, bit će najbolje da navedemo i potrebne brojke. U skladu s imenom sabirne grane Židovski je Narodni Fond započeo isprva sa sadjenjem maslina. Time se imalo postići, da pošumljivanje zemlje bude ujedno i izvo-

šava, ne smije nas začuditi, da je ovakav procenat gubitka u Palestini, gdje se radi pod vrlo teškim prilikama, nešto veći nego drugdje. Računa se na početku s jednim prosječnim gubitkom od 40%. Ali ovaj gubitak nije svagdje i uvijek jednak. Spominjemo primjerice Nahlat Jehuda, gdje je gubitak bio najveći. Ovdje se pokušalo, da se zasade i privedu kulturi pješćane prudi uz more. Za bolje razumijevanje treba još napomenuti, da ima u Palestini oko pola milijuna dunuma pjeskovitih prudi i da je taj pokušaj mnogo doprinio rješenju »pitanja pijeska«. Ne smijemo zaboraviti, da su ovakovi pokušaji s gledišta privatnoga gospodarstva nerentabilni, ali su s gledišta narodne naše kolonizacije od najveće važnosti i stoga ih moramo i provoditi. Pogledamo li rezultat drugdje, dobivamo sasvim drugu sliku; tu bismo odmah da kažemo, da dobivamo čak i vrlo povoljnu sliku. Procenat gubitka kreće se mjestimice između 23%—8.5%. Kraj toga treba još uvažiti, da su ova drveća (376.875) zasadjena na kamenitom ili močvarnome tlu.

Drenažni radovi na močvarnom području u Emeku.

rom novih prihoda i da posluži stvaranju novih mogućnosti za egzistencije. Bio bi to početak državnoga imetka, koji bi imao da služi za odgoju nove generacije i za podmirivanje potreba drugih javnih interesa. U tome je sadržana ista misao kao i u samome Keren Kajemetu: da prhodi Fonda stupe na mjesto poreza, koji tako teško terete svako društvo. Dostora se pokazalo, da nije svako zemljište podesno za sadjenje maslina pa se prešlo na sadjenje drugih vrsta drveća, dok konačno nije godine 1919. izradjen nov program, koji je omogućio veću slobodu akcije. Potaknula se misao, da se sade uopće samo šumska drveća. Pri tome bilo je odlučno i to, da se s jedne strane treba pošumljivati zemlju, a da se s druge strane, u narednoj godini zasadi toliko drveća, da bi njihov broj odgovarao svoti darova. S propagandističkoga gledišta ne može se ovo pitanje dosta da cijeni. Tko je darovao ma i jedno drvo, hoće da ima i sigurnost, da će se uistinu zasadi to drvo. Za prilagača je svejedno, kakovo je to drvo, treba samo da je drvo. I zato treba zasadjivati onakova drveća, koja ili nalazimo u samoj zemlji, ili one strane vrste, koje se mogu prilagoditi klimi i zemaljskim uvjetima u Palestini. Kraj toga ne smije se provoditi pošumljivanje na tlu, koje je podesno za poljoprivredu, jer bi to u Palestini, gdje ima srazmjerno malo poljoprivrednoga zemljišta, bila velika nacionalna lakomislenost. Moramo saditi drveće samo na onakovom zemljištu, koje je još podesno samo za pošumljivanje, dakle na pećinama, pijesku ili u močvarama. Ovih 20.512 drveća na tlu Kirjat Anavim i onih 64.734 u močvarnom predjelu Nurisa dokazuju, da se i najgori dio Palestine, i najslabije zemljište, može pretvoriti u izvor života i zdravlja.

U godinama 1920.—1922. zasadjeno je na jedno-me arealu od preko 2000 dunuma 733.750 šumskih drveća i to kraj ovih mjesta: Ben Šemen, Hulda, Merhavja, Kineret, Daganija, Bet, Nahlat Jehuda, Beer Tuvia, Kirjat Anavim i na kompleksu Nurisa.

Ali valja istaknuti činjenicu, da danas više ne postoje sva ona drveća, koja su zasadjena. Rat s jedne strane, nedovoljno poznavanje zemljišta i neiskusnost radnih snaga s druge i, konačno, činjenica novoga pokušaja u Zemlji, — sve to valja uvažiti. Ali sve ovo naravno ne smije da nas razočara. Nigdje na svijetu nije drugačije. Svagdje prvih godina propada jedan dio novosadjenih drveća, a kad se to svuda de-

čini se naoko, da pošumljivanje nije rentabilno ili ne može to svagdje da bude. I stoga se već nabavilo pitanje, da li treba nastaviti djelo pošumljivanja. Jedna posebna komisija stručnjaka bavila se tim pitanjem i došla do rezultata, da se bezuvjetno imalo nastaviti započeto djelo. Bez obzira na teški moralni momenat, da se imadu tolika drveća zasaditi koliko su darovana, da se ne bi uzdrimalo povjerenje u KKL govore za nastavak toga rada; tehnički principijelni razlozi. Minuo je period teških pokušaja, nadvladani su poteškoće, koje se javljaju kod svakoga prelaznoga procesa. Upravitelji i radnici stekli su na vlastito me tlu bogata iskustva i prožeti su vjerom i uvjerenjem o potrebi toga rada na narodnome našem zemljištu. Izdaci pokazuju povoljniji razvoj. Broj drveća raste iz godine u godinu, a izdaci za njih bivaju sve manji. Od godine 1921.—1925. pali su izdaci s 6.725 egp. funti na Lst. 2145, a u godini 1926. izdaci su samo 1290 Lst. Primici iznose 6000—8000 funti godišnje. Židovski Narodni Fond može stoga danas pojačati već postojeće nasade i nadoknaditi ona drveća koja su uginula.

Ali pored velikoga higijenskoga i klimatskoga značaja ima pošumljivanje Palestine i veliku važnost s gledišta trgovačke bilance Palestine. Jer ovo drveće danas sutra u raznim formama davati mnogo gospodarstvu zemlje.

Pa da i nije svemu tako, da se stvar još nije tako brzo razvila povoljno za nas, mi bismo ipak morali provesti veliko narodno ekonomsko i socijalno djelo pošumljivanja Palestine.

U nas se akcija za darivanje drveća dobro utla i sad je treba samo učvrstiti a dobrom propagandom sve više širiti razumijevanje za pošumljivanje Palestine.

S toga možemo najtoplije pozdraviti ideju uprave KKL u našoj Kraljevini, koja je odabrala za javnu akciju baš darivanje drveća i time najbolje pokazala, koliko ona cijeni važnost pošumljivanja Erec Jisraela.

Šuma, za koju treba da jugoslavensko židovsko namakne potrebna sredstva, postat će izvorom života i koristi, zdravlja i ljepote za zemlju i narod, a naša sve živ i rječiti dokaz naše ljubavi prema Erec Jisraelu.

OSTAVŠTINA OD 200.000 DOLARA ZA ŽID. ZDRAVSTVENU ORGANIZACIJU »HADASA«.

Gospođa Amalija Ostrosiki, koja je u starosti od 70 godina umrla u San Franzisku ostavila je posmrtno razbilo dobrotvornim institucijama veliki dio svoje imovine — oko 200.000 dolara. Dvjesto hiljada dolara (nešto više od 10 milijuna dinara) namrla je pokojnica »Žid. zdravstvenoj organizaciji »Hadasa« za pomaćanje bolesnika nemoćnika u Palestini.

(Zik)

JEDNA SABIRNA GRANA, KAKOVA BI TREBALA DA BUDE.

Škrabica Židovskoga Narodnoga Fonda

Sretna i velika bila je namisao Keren Kajemet-ske propagande, da se posluži škrabicom. Ali kao što se često dešava, nije se ni ova ideja valjano iskoristila. Započelo se velikim planom, ali je doskora smalaksala energija, dotučena praznom tehnikom metode. I tako je upravo rad za škrabice spao na formu cionističkoga rada, na koju smo gledali s prezirom. Bio je još za djecu ili monomane. Nitko nije mogao da zamisli, da bi odrasao, ozbiljan čovjek, muž ili žena, htio da se punom predanošću bavi radom oko škrabica. Ali mi dolazimo Židovu i velimo mu da je rad za škrabice upravo ono, što od njega tražimo, što on može učiniti i obećajemo mu, da će taj rad naročito zavoliti.

Kako si zamišljamo taj rad oko škrabica?

Uzmimo primjerice kojigod grad. Židovi stanuju u njem razasuti u raznim četvrtima, ulicama, kojiput kuću uz kuću i vrata uz vrata, a gdjekad tek nekolicina u jednoj ulici ili čak u jednoj četvrti. U gradu se našlo nekoliko žena, koje su preuzele rad za škrabice. Ujedinile su se i svaka je preuzela da će prazniti odnosno postaviti izvjestan broj škrabica, recimo najmanje 10 a u krugu svojih prijatelja i znanaca, ili u svome susjedstvu, ili u ulici, u kojoj stanuje. Ali nisu preuzele da ih samo dijele. Ista žena, koja je škrabicu smjestila, ona je i prazni, nesamo jednom ili dva puta u godini, već najmanje 6—8 puta ili čak jednom mjesečno kao što to biva u mnogim zemljama.

Što je posljedica toga? Budući da ista žena toliko puta u godini dolazi istoj obitelji, razvija se među njima lični odnošaj. Naravno je, da ljudi pitaju za svrhu škrabice, što se radi s novcem, koji je ubran a tako se pruža pogodna prilika za razgovor o Keren Kajemetu, o Erec Jisraelu i cionizmu. S vremenom postaje prijatelj obitelji. Svaka žena nastoji da djeluje na tu obitelj u židovskom i cionističkom smislu. Djeca se skupila oko majke, kad li im dodje njima već poznata žena da isprazni škrabice. I sad pažljivo slušaju, što ova priča o Erec Jisraelu. Razumiju zapovijed, koja im se tumači: Misli svaki dan ma i jedan časak na Erec Jisrael! Stupi svaki dan jednom pred škrabicu i malim darom stvaraj veze između sebe i one tvoje braće i sestara, što stvaraju nešto golemo za tebe i budućnost tvoje djece, za budućnost naroda.

Žena, koja ispraznjuje škrabice, postaje odgojiteljicom. U mnogim slučajevima ona je jedini faktor, koji u kuću donosi židovsko znanje i priznanje. Majka, koja svojoj djeci ne može više dati židovske sadržine, koja očajno posmatra, kako joj se dijete otudljuje od židovstva i svega onoga, čega ima u pojmu »židovska kuća i židovska familija«, ona je najzahvalnija prijateljica žene, koja ispraznjuje škrabice, koja s malom modrom kutijom usadjuje u srca njezine djece znanje o židovskome narodu, o velikoj židovskoj prošlosti i još većoj židovskoj budućnosti.

A kako li tek usrećuje ženu, koja dolazi sa škrabicom, iskustvo što ga stiče. Nisu li to njezina djeca, koju ona tude predobiva za židovstvo? Zar ne postaju njezinim prijateljicama one majke, s kojima ona razgovara o budućnosti njene kuće, o odgoji njene kćeri, s kojom se savjetuje o zvanju sina? Novi se svjetovi pred njom otvaraju. Ona dolazi u krajeve, o kojima nije ništa znala, upoznaje prilike, koje nje ni naslućivala, može pomoći, gdje nije mislila da je pomoć potrebna.

Žena, koja ispraznjuje škrabice, postaje propagandistkinjom. Priča o Erec Jisraelu, o djelu Keren Kajemeta, o cionizmu. Postaje pravom nositeljicom cionističke propagande. Ali u času, kad preuzima taj zadatak, biva joj jasno, da se i sama mora dobro pripraviti. Da uzmožne pričati o Kerenu mora nešto da znađe o Žid. Narodnom Fondu, a da širi židovsko znanje, mora poznavati židovstvo. Nužna posljedica ovalko visokog shvaćanja rada oko škrabica jest sticanje znanja o onome, o čemu treba da se govori. Žene, koje ispraznjuju škrabice, polaze sastanke, po mogućnosti i kurzeve, u kojima se tumači svrha Keren Kajemeta, razlažu uvjeti, pod kojima on radi i zakoni njegova djelovanja. Informirajući se o njegovim djelima, čitajući knjige i letke, što ih KKL izdaje, stiču u sve većoj mjeri interesa i razumijevanja za sve ono, što je u vezi s tim radom. A to je znanje o cionističkoj Palestini. Uče razliku između kvuce i mošava, doznaju o raznim pedagoškim pokušajima, koji se provode i na tlu Keren Kajemeta, upoznavaju životne forme, koje su se razvile u naseobinama. Daleko preko uskooga okvira KKL rada stiču znanja o cionizmu i Erec Jisraelu. Pripravom žena za rad oko škrabica, postaju one bezuvjetne cionistkinje, koje su nam tako dugo manjkale. Intenzivni rad oko škrabica, daje ženama mnoge mogućnosti i za druge grane KKL-propagande. Kod njihovih škrabica doznaju za razne prilike obiteljske prošlosti itd., koje se mogu da iskoriste za KKL, doznavaju za društva i grupe, kod kojih se može raditi za KKL. Organiziraju nove saradnike za akcije KKL-a, za cvjetne dane i druge priredbe, prave propagandu za bazare itd. Ali i preko toga otvara se široko polje za opću cionističku propagandu.

Žene dobivaju time novih prijatelja za sebe i za cionizam. Iz posjednica škrabica postaju nove saradnice, koje će i same prazniti škrabice. Djecu dovode u hebrejske tečajeve, omladinu u omladinska društva, muževe i žene u njihove grupe.

Cvo je rad, koji zahvaća cijeloga čovjeka, a ipak se lako može da obavi. Pa šta se konačno traži? Treba razdijeliti 10 škrabica, treba ih prazniti 6—8 puta u godini. To možda znači žrtvovati tome radu 2 popodneva u mjesecu. Ne traži se time mnogo, ali znamo, da nas veselje u tome radu samo od sebe nagoni, da uvijek, sve više vremena posvećujemo tome radu. Svaki daje toliko vremena, koliko može. Keren Kajemet je obziran i nema unagljenih pretenzija; svakome, koji hoće da radi, dana je mogućnost aktiviranja.

Mogu se uvesti sasvim nove stvari. Često smo doživljavali, da je žena bila na mnogo pripravna. Htjela je smjestiti i prazniti škrabice, htjela je da vrši razni rad, samo joj se jedno činilo nemogućim: da stupi sa škrabicom pred svoje goste. »Takt mi zabranjuje da istem u mojoj kući novaca od ljudi,

תני פרקה - ואני בשם בוכתי בהתקרות הקקל
- הלואי ואם אהרם לא חזקה - עם ישראל דרמי שוכה בהתקרות
— Molim dva dinara. Rado bih htio da dobijem nagradu u natjecanju — Keren Kajemeta.
— A ako je ne dobiješ?
— Židovski će narod u svakom slučaju da ima koristi.

koji su moji gosti«. Ali mi to tražimo, mi hoćemo da žene to čine. Ne radi se ovdje samo o novcu, kao što je bit svega rada oko škrabice zapravo u tome, da je sabiranje novca tek sporedan pojav odgojne propagande. Hoćemo da podsjetimo, da, gdjegod se Židovi sastaju, bilo u skupštini ili na gozbi, u odborskoj sjednici ili kod five o'clock tea, na konferenciji, na zabavi, da barem jedan časak mora da bude odredjen za Erec Jisrael. Jedan čas za svakoga, onaj čas, kad se škrabica stavi pred nj. U veselom raspoloženju neka nastane momenat težine, u kojemu ćemo se ma i s najmanjim darom što ga bacamo u kutijicu stvarno vezivati s Erec Jisraelom. Zamislite sebi, što to znači, kakav bi novi načn socijalnog odnošaja mogao time nastati, kad bi kod Židova postao opći običaj, da se kod svakoga sastanka sabire sa kutijicom Keren Kajemeta.

Možda će se u prvom času činiti čudnim, da trebamo da stupamo pred naše goste i da od njih tražimo dar. Ali će nas ovakav postupak siliti, da tumačimo, da nešto kažemo o Keren Kajemetu i o škrabici. Mislite li, da će nam to tko zamjeriti? A ako bi se tko našao, valja ga poučiti. Ne mora biti odmah kod te zgođe. Treba upamtiti lice i posjetiti ga. Bit će ti lako da upravo njega učiniš najboljim prijateljem Keren Kajemeta. Postat će to možda lijep običaj, pa bi se odatle mogao i razviti zamašan momenat natjecanja.

Ako svaka židovska kuća, da ne kažemo svaki Židov, dadne tjedno 2 dinara u škrabicu, u cijelome svijetu donijelo bi to 3 i pol milijuna engleskih funti u godini dana. Za taj bismo novac mogli kupiti 700 hiljada dunuma novoga zemljišta, dakle tri puta toliko, no što je Keren Kajemet kupio u 25 godina. Kad bismo to mogli provesti kroz 10 godina, sav bi posjed u Erec Jisraelu, koji dolazi u obzir, bio u našim rukama.

Rad je lagan, a nagrada je bogata. Dobit će je svaki, koji učestvuje u tome radu, što ima da židovskome narodu opet osigura tlo prastare domaje.

M. ILIĆ I GAŠPARAC

agencija za promet nekretninama
zadržaje svoje stare poslovne prostorije Petrinjska 3.
Telefon 19—97.
u kojima i nadalje ureduje.

Židovska žena u radu za Keren Kajemet Lejisrael

Zašto je Keren Kajemet tako blizak srcu židovske žene? U prvom redu zato, jer joj daje mogućnost, da se čitava posveti tome radu. Cilj je Keren Kajemeta uzvišen i idealan: hoće da stvori narodu tlo pod nogama. Zbog toga židovska žena može sva da zade u taj rad, jer on nije namijenjen kojemu slučajnom zadatku, nego je upravo temelj svega ostalog djelovanja. Ali je važno i to, da rad za Keren Kajemet ne traži mnogo filozofiranja i debatiranja; ne treba za nj teorija. Za taj rad treba ljubavi, srca.

Žena znađe: radeći za KKL ne radi za ograničen krug, za ograničeno vrijeme. Sticanjem narodnoga tla osigurava se zemljište za čitave naraštajeve, za čitava stoljeća. Žena, koja radi za KKL, ne radi samo za tuđu djecu, nego možda i za svoje. Tko zna, ne će li njeni potomci jedamput morati ili htjeti da se iseles u Palestinu. Onda će im dobro doći Keren Kajemet, jer jedna njegova odredba veli: što više napreduje gospodarstvo, što se intenzivnije može da obrađuje tlo, to će manja biti površina, koju će narod dati u zakup pojedinom seljaku. Drugim riječima: to će više mjesta biti za one, koji se rode ili se usele. Oni ne će morati da budu gradski proletarijat, nego će moći da dobiju zemljišta, da budu slobodni ratari na narodnom tlu.

Tako se dakle radom za KKL stiče zemljište za pozniju djecu. Ali isto tako rad za KKL otvara mogućnosti, da bude djece za obradu palestinskoga tla. Danas je halucu teško, da se ženi, a ako se oženi, da dobije djecu. Ta on mora da radi u Tel Avivu, a njegova žena možda traži posla u Galilu; on je na jednom, a ona na drugom kraju Palestine.

Keren Kajemet je gotovo jedini spas za takve bijedne parove. On ih čini neovisnima o promjenama radnoga tržišta, o konjunkturi i krizi, o lihvi, zemljištem i o povišenju stanarine. Ako im dade zemljište, dao im je dom, porodični život i djecu. Zajedno s domajom židovskoga naroda stvara time Keren Kajemet dom židovskoj porodici.

A tko da to shvati prije od žene. Ta ona je čuvarica doma, ona gaji porodične osjećaje.

Ali imade još razloga, koji čine Keren Kajemet miljenikom židovske žene.

Svi imadu puno shvatanje za potrebu, da se otkupi palestinsko tlo iz tuđih ruku, da pripadne nama. Nama, to ne znači tebi i meni, ne ovome ili onome, nego svima nama zajedno, da svatko ima pravo na to zemljište. Pa jer je to tako jasno i jednostavno, morao je KKL da postane najpopularnijom židovskom institucijom.

No tajna je njegova uspjeha nešto dublja. Keren Kajemet je riznica čitavoga naroda. To znači, da svatko može da mu prinese svoj obol. Ne traže se veliki iznosi, ne gordi se visokim ciframa. Zadovoljan je i najsitnijim novcem. Samo neka svatko daje, neka dan na dan daje, to mu je molba. Pred Keren Kajemetom su svi jednaki, bogataš i siromah, nitko ne trebada se stidi, prima se dar kneza i prosjaka.

Ta jednakost, to ljubavno primanje i najmanjega iznosa privuklo je srca čitavoga naroda, ali napose srca židovskih žena. One su osjetile, da je tude mjesto, gdje one mogu da sav čar svoje ličnosti ulože u rad za sveti cilj, koji potpuno odgovara njihovom ženskom i majčinskom osjećanju, njihovim radnim i propagandnim mogućnostima. Dostaje ljubazna riječ iz iskrena srca, pa da približi svakome tu jednostavnu, upravo primitivnu ideju Keren Kajemeta. Ne treba tude dubokoumnih razlaganja, nego ljubavi, srca.

Zato je eto srcu židovske žene Keren Kajemet postao toliko blizak, zato joj on postaje sve svetijim dijelom njena rada i života.

SABIRNA ŠKRABICA KEREN KAJEMETA FABRICIRA SE SAD U PALESTINI.
(K slici na strani 12.)

Za namicanje novca za Palestinu postaje modra škrabica Keren Kajemeta sve to važniji faktor. U početku bila je ona jedino sabirno sredstvo, kojim su se služili cioniste, a postepeno je zauzela časno mjesto u svim cionističkim skupštinama i u kućama prijatelja Erec Jisraela. Kasnije, uslijed prilika nakon svjetskoga rata i u osvitu nove ere u Palestini, uvedene su i druge metode za namicanje novca, kojima se je htjelo postići darivanje većih iznosa, te je stoga neko vrijeme zapustena škrabica. Ali je KKL uvijek tražio da se posveti naročita briga ovome sabirnom sredstvu i posljednjih je godina škrabica dobila svoje staro znamenovanje pa postala opet važnim faktorom u prihodima KKL-a.

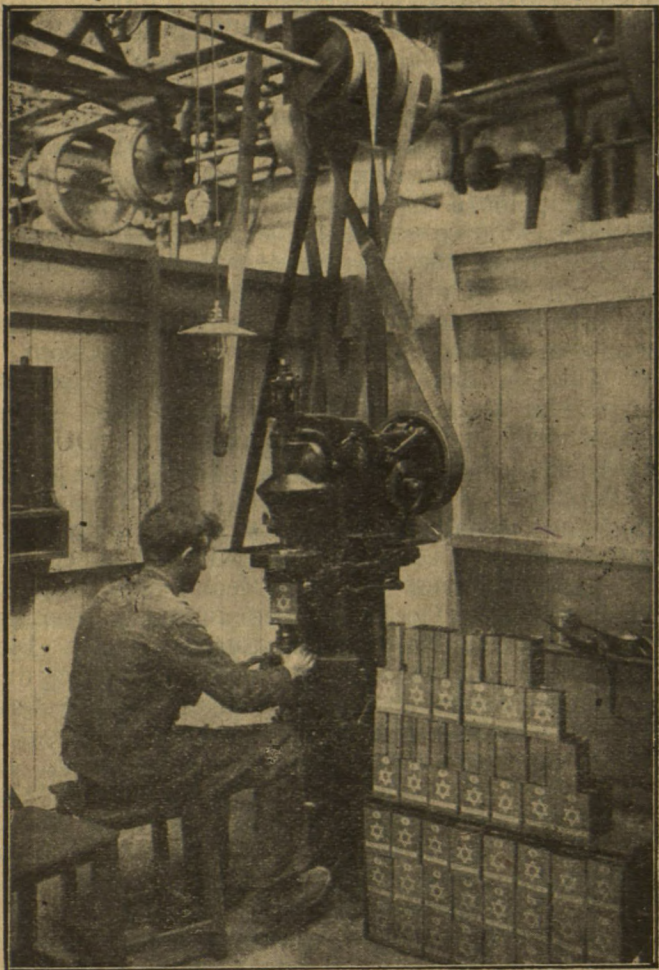
U nekim zemljama, u kojima su razdijeljene mnoge škrabice (u nekim slučajevima, ima ih u domovima 60 do 70 po sto, a u malim općinama često gotovo 100 po sto od svih stanovnika) one su postigle lijep uspjeh, naročito tamo, gdje su ih redovito svakoga mjeseca, praznili dobrovoljni saradnici i gdje su posjednici škrabica upućeni u razvoj Erec Jisraela. U tim je zemljama postala škrabica prava veza između posjednika škrabica i nacionalne obnove, kao što je postala sabirno sredstvo.

Zadnjih godina dostigli su povjerenici KKL-a iz škrabica 20 po sto ukupnih primitaka. U svim zemljama svijeta razdijeljeno je više od 800.000 škrabica.

Obzirom na velike narudžbe škrapica, koje Fond dobiva, odlučio je Glavni Ured već duugo, da škrapice dade fabricirati u Palestini. Onda još nije bilo industrije, koja bi bila u stanju da preuzme i izvrši takav nalog. Konačno je ipak tvornica za produkciju škrapica osnovana i time je židovskim radnicima u Palestini pružena nova radna grana. Naša slika prikazuje radionicu škrapica. Strojevi kupljeni su u inozemstvu a radnike izučava jedan kvalificirani mehaničar.

Kad nova tvornica, koja pripada tvrtci Alfred Salzmann u Jerusolimu, bude potpuno uređena, moći će dnevno producirati oko 3000 škrapica.

Tvornica dobiva mnoge naloge da načini razne vrste kutijica za privatna poduzeća. Postoji nada, da će se ta industrija moći razviti na širokoj bazi. Svaki će posjednik škrapice u buduću znati, da primanjem jedne škrapice KKL-a, ne donosi samo sredstava za kupnju zemljišta u Palestini, već da to ujedno znači i mogućnost rada za židovskog radnika u Palestini.

Pravljenje škrapica
(vidi tekst na strani 11)

GLAVNA SKUPŠTINA UDRUŽENJA CIJONISTIČKIH ŽENA U ZAGREBU.

U nedjelju dne 21. novembra o. g. održala se, kako smo javili konstituirajuća skupština Udruženja Cijonističkih žena u Zagrebu, kojoj je pribavio lijepi broj naših sumišljenica.

Prisutne pozdravila je u ime pripravnoga odbora gospođa T. Neubrunn a zatim je tajnica pripravnoga odbora g. J. Weiner referirala o radu toga odbora. Nakon što su pročitan i prihvaćena pravila udruženja, prešlo se na izbore, te je per acclamationem izabran sljedeći odbor, u koji ulaze gdje: Clara Barmaper, Olga Fuchs, Charlotta Keszler, Julija König, Lela Mevorah, Bela Neumann, Flora Njemirovski, Sionija Schlesiger, Schrenger Elza, Hilda Singer, Hellfrieda Spiegler, Erna Stern, Mirjam Weiller. Za zamjenice odbornice izabrane su: Nada Ascher, Lizzi Jünker, Tereza Neubrunn, Jula Weiner. U nadzorni odbor izabrane su: gg. Grete Rosenberg, Zlata Schrenger, Marga Stern. U ime novogizabranog odbora uzela je riječ g. Mirjam Weiller. U svome lijepom i sažetom govoru rekla je gospođica Weiller:

Odlučismo eto, da udjemo u novi period u životu zagrebačke cijon. žene. Ona danas ovim činom dokumentuje, da ne će da zaostaje za sestrom svojom u drugim zemljama galuta, da ne će više da se oglašuje svojoj savjesti, koja joj dovikuje: «I tebe tvoj narod, ženo, treba; treba te u istoj mjeri, kao i tvoj druga, a možda i više. Ti treba, da dijeliš svu brigu oko izgradnje vanjskog Erec Jisraela t. j. zemlje, kao takove, ali tvoja je sveta dužnost da izgradiš dušu svoga djeteta, nutarni dio Erec Jisraela». Slabo se koji od naših domova razlikuje od nežidovskoga doma. Ne palimo subotnje svijee, ne dočekujemo pročišćeno smireni Šabat, ne znamo ni Hanuku, ne poznajemo naše blagdane. Čini nam se dovoljnim, da, kad dodju veliki jesenji blagdani, uzmemo mjesto u hramu, objučeemo sebe i djecu u svečano ruho; i time umirujemo našu židovsku savjest. Hanuka svijee nestaju, djeca ne slušaju priča o velebnoj povijesti svoga naroda, ne upoznaju toru, koja je izvor svega plemenita i dobra, knjiga, u kojoj je prvi puta rečeno: «Ljubi svoga bližnjega kao samoga sebe». A većina majki šuti o tome mističarski i priča o svetome Nikoli o Krist-kindlu. Sveti Nikola donosi darove i židovskoj d'eci, na Božić se u mnogome židovskome domu koči prekrasno urešeno božićne drveće, a pod njime eto ti očarana našega židovskoga mališana, kojega vlastita majka odvlači iz bogata krila svoga naroda, dajući mu prazno tudje blještavilo. O ovome pitanju pozabavit ćemo se mi još podrobnije u predavanjima, u kurzevima, koje ćemo, da u okviru našeg udruženja održimo; danas nabacih tek to pitanje, da označim jedno načelo, da iniciram razmišljanje u tom smjeru.

Treba da se u ime odbora zahvalim na povjerenju, koje ste nam ukazali, izabrali nas vodstvom udruženja. Ne ću da tražim zvučne riječi retorskooga poleta, nego bih — da ukažem odmah na suštinu — htjela da iznesem nešto realnije. Dopustit ćete, da dosljedno našoj odluci: da idemo putem, koji je označila Histdrut Olamit šele. Našim Cijonot, kažem dvije tri o toj organizaciji cijonističkih žena i da s time u vezi prikazem naše zadatke.

Mala grupa žena — i to najviše žena iz Engleske — došla je do spoznaje, da je obnova Palestine nepotpuna, dok u njoj ne poradi i židovska žena. Za vrijeme 12. kongresa u Karlovim Varyma g. 1921. bila je prva svjetska konferencija cijonističkih žena gdje je zaključeno da se osnuje svjetska organizacija koja će obuhvatiti žene sviju zemalja svijeta, da ih zainteresuje i angažuje za obnovu Palestine i to na posebnom polju rada: rada žene za ženu i djetete. Premda je radi pomanjkanja sposobnih propagandistkinja u početku bio rad uvelike otežan, ipak je uspelo, da se već u prve dvije godine organizuju i najudaljenije zemlje, i da se u Palestini osnuju praktične institucije, koje su od najveće vrijednosti za Zemlju. Najbolji su dokaz što Svjetska Org. Cijon. Žena znači za Palestinu riječi dra. Hajima Weizmanna prigodom postavljanja temeljnog kamena djevojačke poljoprivredne škole u Nahalalu: «Mi, to će reći, Cijon. Organizacija, duboko smo uvjereni, da su žene, upućene u sve grane poljoprivrede kao i odgoje djece, jednako važan faktor za razvitak Zemlje kao i naši muški pioniri. Organizacija žena zaslužila je najvišu hvalu, jer njenim su nastojanjem stvorene institucije, koje su po mom mišljenju jamstvo, da će se za nekoliko godina u Palestini odgojiti dostojan broj djevojača, dobrih kućanica i radnica i time pridonijeti normaliziranju ženskog pitanja u obnovi Erec. Dao Bog, da nam Vaš rad i dalje napreduje i da se tako napokon riješi naš veliki problem: ostvarenje židovskog seljačkog staleža u Palestini». Tako dr. Weizmann.

Kad je WIZO osnivala poljoprivrednu djevojačku školu u Nahalalu imala je pred očima, da pruži haluci i Palestinki temeljitu izobrazbu, koja će obuhvatiti sve grane poljoprivrede, što spadaju u njen okvir rada: gajenje povrća, dekorativnih biljaka, voća, sadjenje aleja i mladih šuma, peradarstvo, pčelarstvo, stočarstvo, mljekarstvo, rad na polju i kućanstvu.

Druga je važna ustanova «Hostel» u Tel Avivu. To je ustanova, koja je proizašla iz radničkih kuhinja, a u kojima djevojke dobivaju temeljitu poduku za praktično kućanstvo. U tu školu dolaze najviše djevojke iz kolonija, pa se, kad se navršu naučni rok, opet vraćaju u kolonije, ali sada ne kao balasti, nego kao njihovi najčvršći stupovi.

A da sve ovo što sam dosada navela, nije učinila Svjetska Org. Cijon. Žena, nego da je uvela tek svoje stanice za nje u dojenčadi već bi i po tome imala svoj potpuni raison d'etre.

Ne moram ovdje da ističem što znači blagodat higijenske i opće brižljive odgoje djeteta, što znači, sa gledišta siromašnih roditelja, djeteta samoga i sa gledišta narodnoga.

U krupnim crtama dotakla sam se osnove rada WIZO kojima naše udruženje treba da posveti jedan posebni sastanak; a sada nekoliko riječi o nama samima. Mi se tek nakon 5 godina opstanka Svjetske Org. Cijon. Žena, kad nam je ova već teko reći pokročila puteve, kad je već stekla priznanja i simpatija, sjetismo, da je i naša dužnost, da poradimo s n'ome, upravo u njezinom okviru. Danas valja da poradimo svim našim silama a i preko njih, da tako rehabilitiramo naše zakašnjenje. Nastojat ćemo, da ne rascjepkamo naše sile na odviše samostalnih grana rada, jer je suvišna rasparčanost štetna.

Rad ćemo podijeliti u dijelove samo sa stvarnoga gledišta i to na: praktični i kulturni. Obadva dijela bit će jednako važna. Nastojat ćemo, da osnujemo kurzeve o svim žid. pitanjima, da si približimo povijest, našu literaturu, toru našu, a po mogućnosti i jezik naš. A i pitanje odgoje ne će naći zadnje mjesto u kulturnom referatu.

Praktični će rad obuhvatiti u glavnom promicanje institucija WIZO, organizaciju provincije. U Keren Kajemetu preuzet ćemo samo rad oko škrapice, a u okviru organizacije jedan dio šekelske akcije. U vezi sa institucijama WIZO brinut ćemo se, naravno, i oko hahšare djevojačka u Jugoslaviji!

Po ovome što sam i ovako zbijeno ocrtała, lako možete da uvidite, da su naši zadaci obilježeni višom ljepotom dalekosežnosti. Učestvovati u ovakovom radu dužnost vam je prema sebi, prema narodu i — ne smijemo to nikako da smetnemo s uma — prema svom djetetu. A vrijeme je, da se dade mo na posao. Što ne učinismo danas, teško bi, nemoguće bi bilo sutradan nadoknaditi. Zbacimo sa sebe sve, što nas sputava, nemojmo dopustiti, da se prevare toliko mnogi u našem narodu, koji očekuju, da će židovska žena biti u ovaj čas na svome mjestu. Nismo vrijedni po onome — reče nam nedavno dr. Chajes — što su i kakovi su bili naši predji, nego po onome, što sami možemo, hoćemo i činimo. Nastojte da židovska žena u Jugoslaviji predanošću i radom svojim zavrijedi, da bude zvana židovskom ženom. (Živo odobravanje).

Nakon govora gospođice Weiller završena je skupština.

*

Prema informacijama, koje smo dosada dobili u mnogim se mjestima židovske žene interesuju za osnutak mjesnih organizacija cijon. žena. Odbor Udruženja Cijon. Žena u Zagrebu sprema se, da u tom pogledu, kako je i odlučeno na konferenciji u oktobru, započne sa sustavnom akcijom.

SL. POŽEGA.

(Od našega redovitog dopisnika).

U nedjelju 21. o. mj. održana je glavna skupština Mjesne Cijonističke Organizacije. Nakon što je predsjedatelj g. Hoffmann otvorio skupštinu i pozdravio prisutne, održao je tajnik MCO g. Milan Haas svoj godišnji referat. U nastavku skupštine održali su još referate za KKL g. Hugo Adler, za Omladinsko Udruženje «Hagibor» g. Gusti Gerstmann, a za gospođe gdje A. Sternberg, koja poziva sumišljenice, na što intenzivniji rad i na potporu svih akcija. Nakon podijeljenja apsolutorija starom odboru, izabran je novi, te je na I. odborskoj sjednici u utorak 23. konstituisan kako slijedi: predsjednik g. Leo Steiner sen., potpredsjednici gdje Frida Geršković i g. Adam Hofman, tajnik g. Milan Haas, blagajnik g. Jakob Schillinger. Napomenuti valja, da su u odbor MCO ovaj puta birana tri omladinca, te se može očekivati, da će rad u zajednici ovih dviju organizacija dati povoljne rezultate. (Z. B.)

ZBOG HANUKE IZAŠAO JE OVAJ PUTA «ŽIDOV» U UVEĆANOM OPSEGU KAO DVOBROJ.

NAREDNI BROJ IZLAZI U PETAK, DNE 10. DECEMBRA.

SA SJEDNICE RADNOGA ODBORA SAVEZA CIJONISTA

održane dne 23. novembra 1926.

Na prijedlog finasijalno-organizatornog odbora zaključuje se, da se upute sve mjesne organizacije onamo, da najkasnije do konca januara b. g. završe šekelsku akciju, jer će od 1. februara 1927. započeti jedinstvena akcija za obezbjeđenje jugoslavenskih naseljenika u Palestini i akcija za jačanje Saveza. Sve raspoložive sile upotrijebit će se na taj termin u organizatorne svrhe zemaljske organizacije.

Upravnik Palestinskoga Ureda izvješćuje o stanju hahšare kod nas, ističe potrebu hebreizovanja onih, koji iseljuju, jer se načelno nikome, tko ne vlada hebrejskim jezikom, ubuduće ne će izdavati certifikat. Osim toga će svaki iseljenik, koji traži certifikat, morati dokazati spremu u kojoj struci, kojom će moći da bude od koristi jšuvu. Ove će godine organizovati Palestinski Ured društveno putovanje u Palestinu, pretpostavivši, da se javi dovoljan broj učesnika. U tom pogledu ured će provesti jaku propagandu.

Uzima se na znanje izvještaj Udruženja Cijon. Žena u Zagrebu s time, da utječe svojom akcijom u mjestima, gdje rad mjesnih organizacija ne zadovoljava.

Uzima se na znanje reorganizacija uredništva i uprave «Židova». Preporuča se Odboru za Hebrejsku Univerzu, da intenzivira svoj rad, kako bi započeta nastojanja kod jugoslavenskih znanstvenih i književnih ustanova u što skorije vrijeme donijela stvarnoga probitka za univerzu u Jerusolimu.

Pročelnik Povjereništva KKL, izvijestio je o radu fonda. Izvještaj će se nastaviti na narednoj sjednici.

DOPRINOS ZA JUG. HALUČKU FARMU U PALESTINI.

Izraelitska bogošt. općina u Splitu doznala je Savezu Cijonista iznos od Din. 1000.— kao svoj doprinos za Jug. Halučku Farmu u Palestini a iz svoga budžeta za god. 1926.

ZA TRI STOTINE DINARA!

Značajni detalj iz Varaždina.

Pred nekoliko dana provodio je g. prof. Pazi Goldmann sa zamjernim uspjehom akciju za Keren Hajesod u Varaždinu. Lijepi broj varaždinskih Židova shvatio je ispravno i poštedno svoj židovski zadatak, pa se pridonosima svojim založio za ideju izgradnje Palestine, koju im je prof. Goldmann prikazao u pravom svijetlu i s veoma mnogo uvjerljivosti.

Ali našao se ipak po koji Židov, kome nije išlo u glavu, da su Židovi «Židovi» i da to čak vidljivo i pokazuju. Jedan gospodin, sin rabina! — požurio se da varaždinskoj javnosti pokaže, da on, dok drugi Židovi daju za Keren Hajesod, daje «društvu za podupiranje siromašnih učenika». Nije to čakako činio diskretno, da možda tek zadovolji svoju savjest i plemenitu snagu ogorčena srca, nego je naveo, da daje društvu «umjesto žid. nacionalnom fondu», što je društvo moralo da stavi i u svoju objavu u varaždinskim novinama. I za ciglih 300 dinara taj je gospodin iskupio svoj plemeniti patriotizam.

Problem je u tome, je li ovaj gosp. uspio da za razliku od ostalih Židova u Varaždinu pokaže, da nije — «odmetnik i separatista» jer i drugi Židovi i cijoniste daju za nežid. svrhe. Daju, kako im nalaže i židovstvo samo, bez posebnih namjera i nametanja zbog plemenitosti svrhe. I ovakovi ne nalaze potrebnim, da se otkupljuju od neke sumnje na tako bijedni način: s 300 dinara (što će reći jedan par običnih cipela).

Što je

„IPIS REX 5“

aparata sa 5 cijevi, sa kojim se može za vrijeme davanja Zagrebačke stanice slušati sve evropske stanice osobito čisto te glasno i na glasnozboru (Lautspreher). — — Upitati se kod

Ivan Paspas i sinovi

Prva hrv. tvornica za elektroindustriju
Bogovičeva 9 ZAGREB Bogovičeva 9

Detektori, slušalice, anodne baterije i svi drugi materijal uz najnižu cijenu.

GJURO DETEL, ZAGREB

SLIKAR NAPISA I GRBOVA

Prije Marovska 7.

Sada Marovska 18.

Vjesnik S. Ž. O. U.

Uredjuje Vodstvo S. Ž. O. U.

Saziv Izvanrednog Saveznog Vijeća

Sazivljemo

Izvanredno Savezno Vijeće SŽOU za dan 26. XII. 27. XII. 1926. Radni Odbor stoji u pregovorima s rodnom i Vinkovcima, pa će zato moći objaviti mjesto, na kojem će se održati Savezno Vijeće tek u narednom broju Saveznog Vjesnika. Dnevni red Saveznog Vijeća je sljedeći:

NEDJELJA 26. XII. 1926.

prije podne.

Od 9 i pol sati. 1. Otvorenje S. V. 2. Izbor biroa. 3. Izvještaj bivšeg Prov. Vodstva (Cvi Rothmüller). 4. Izvještaj o radu Radnog Odbora (Joško Rosenberg). 5. Izvještaj blagajne (Ernest Goldberger). 6. Izvještaj prij odstupajućem Radnom Odboru.

prije podne.

Od 15 sati. 7. Konstrukcija Saveza (Dr. Cvi Rothmüller). 8. Generalna debata o referatima. 9. Apsolutno odstupajućem Radnom Odboru.

PONEDJELJAK 27. XII. 1926.

prije podne.

Od 9 sati. 10. Izbor novog Radnog Odbora. 11. Program rada.

za Radni Odbor

Predsjednik: Tajnik:

Moše Schweiger s. r. Joško Rosenberg s. r.

*

Omladino!

Kako se iz samog dnevnog reda za Sav. Vijeće razabire, ovo će Savezno Vijeće biti od presudne važnosti za smjer i daljnji rad Saveza. Radni Odbor, ne htijuci sam rješavati probleme, koji su nastali još od prije SV u Sarajevu i iza njega, koji diraju u bit sastava i smjera Saveza, sazvaio je izvanredno Sav. Vijeće, u nadi, da će omladina shvatiti punu važnost toga. Zato RO očekuje, da će svako savezno udruženje da pošalje na Savezno Vijeće potpuni broj svojih delegata (do 30 članova 1 delegat, do 50 članova 2 delegata, a za svakih daljnjih 50 članova po jedan delegat) Radni Odbor traži i očekuje od omladine, da na ovom Saveznom Vijeću izrekne odlučnu riječ.

Za Radni Odbor:

Predsjednik: Tajnik:

Moše Schweiger s. r. Joško Rosenberg s. r.

IZ UREDNIŠTVA I UPRAVE »HANOARA«.

Javljam vam i ovim putem, da je dne 25. XI. izašao već drugi (II.) broj »Hanoara«. Mi smo se u samom listu, a osim toga i cirkularima i pismima obratili na sve vas, a naročito na poverenike i istaknute pojedince, da bi bezuvetno učinili sve ono, što od vas tražimo. Rekli smo, da se naš list osniva jedino na veri, da će nas sveukupna omladina moralno i materijalno podupirati, a to naglašujemo danas i ovde. List će jedino tako moći izlaziti, — a samo tako imade smisla da izlazi — ako sve naše pozive, opomene i molbe najozbiljnije shvatite. U protivnom slučaju preti i »Hanoaru« ista sudbina, koja je već i druge naše listove stigla. Zapamtite i to, da je »Hanoar« naš poslednji pokušaj u tom pravcu. Ako se ovaj izjalovi, onda smo za uvek ili barem za vrlo dugo izgubili svaku nadu i svaku mogućnost našeg vlastitog glasila. A to bi značilo nesumnjivu katastrofu za pokret. Razmislite dakle o svemu tomu, najozbiljnije, pa onda postupajte prema svojoj najboljoj savesti. Mi ne sumnjamo u to, da ćete svi uvideti opravdanost našeg najozbiljnijeg apela na vas u ovom najozbiljnijem času za »Hanoar«. Pomognite nam, ta time sebi pomažete!!

U to ime stavljamo vam zasada na srce i na znanje sledeće:

1. Šaljite nam bez oklevanja što više pretplata, što više darova za tiskovni fond i što više oglasa za list, jer su to naši jedini prihodi! U tu svrhu smo priložili svakomu broju naš ček sem onih brojeva, koje šaljemo preko naših poverenika. Za te brojeve poslamo ček povereniku. Osim toga poslamo svim poverenicima posebne potvrde za ubiranje novca (tiskovni fond, pretplate i sl.) i za oglase. Poverenici će time svaku za »Hanoar« primljenu svotu potvrditi.

2. Nije dosta, da se svako od vas pretplati. Osim toga mora svako provoditi intenzivnu agitaciju i propagandu za pretplatu. A za odbornike svih

udruženja je pretplata lista obvezatna (zaključak R. O. S. Ž. U.).

3. Nastojte, da svakom prilikom forsirate darove za tiskovni fond!

4. Sakupljajte oglase! Urgirajte kod svake židovske tvrtke i poduzeća, koji oglašuju. Cene oglasa smo poverenicima, a i u listu saopštili.

5. Saradjujte svi! Jer — kolikogod je i to važno — ipak nije dosta, da se kako-tako materijalno obezbedimo. List sve dotle ne može biti dobar i celishodan, dok ne će i najširi krugovi omladine naći iskreni i česti kontakt s nama. Saradjujte dakle sa što više priloga. Sudelujte u našoj anketi i natečajima!

6. Šaljite nam adrese svih ljudi, koji dolaze u obzir za pretplatnike ili saradnike!

7. Mi smo pripravn, da na svako pitanje, koje nam stavljate ili svaku informaciju, koju od nas tražite, rado i tačno odgovorimo, u koliko nam je to iole moguće.

8. Molimo vas, da nas poduprete savetima, izveštajima i kritikama, prema kojima ćemo se uvek rado ravnati.

9. Upozorujemo vas, da savesno čitate naše vesti u saveznom vesniku, jer ne možemo za svaku sitnicu izdati cirkular, nego ćemo sve to objavljivati u Vesniku!

10. NAŠ BROJ U ČEKOVNOM ZAVODU JE 35.984.

ŠALJITE NOVAC NA TAJ BROJ!

Pozivljemo Vas, da nam idete na ruku i izvršite sve ono, što od vas tražimo. A pouzdano se nadamo, da će tomu tako biti.

Uredništvo i uprava »Hanoara«, Zagreb, Ilica 31, III. kat.

PRESELENJA PO GRADU, KAO I IZVAN GRADA

te željeznicom sa Möbelvagonom, dovoz različite robe na i sa kolodvora, obavlja savjesno i uz najjeftinije cijene otpremništvo

Eliš i Lah,

vlasnici velikih zračnih skladišta i industrijskih kolosjeka, Zagreb, Nikolićeva ul'ca br. 10, telefon 13-36.

29.000 pari kožnih cipela! uz oborene cijene!

Ženske:

prije Din 129.—
sada Din 99.—

prije Din 199.—
sada Din 169.—

prije Din 269.—
sada Din 229.—

Muške:

prije Din 229.—
sada Din 199.—

prije Din 269.—
sada Din 229.—

od laka
Din **299.—**

Dječije:

od kože 22-24 **69.—**
od laka 22-24 **79.—**

od kože 25-28 **79.—**
od laka 25-28 **89.—**

od kože 29-34 **89.—**
od laka 29-34 **99.—**

Opskrbite se dok zaliha traje!

Razgledajte naše izloge!

Bata

FENIKS Društvo za osiguranje
života u Beču
Direkcija za kraljevinu
SHS u Beogradu
Utemeljeno god. 1882.
Filijalna direkcija **Zagreb**, Jelačićev trg 4. I.
Telefon 3-57

Dionička glavica	Din.	44.000.000.—
Garantna sredstva	Din.	500.000.000.—
Stanje životnih osiguranja koncem 1924. g.	Din.	3.448.000.000.—
Stanje životnih osiguranja koncem 1925. g.	Din.	5.200.000.000.—

Preuzima svakovrsna životna osiguranja, osiguranja za slučaj nezgode, zakonske dužnosti jamstva i osiguranja automobila.

Najmodernije kombinacije, najljepši uvjeti, najniže premije!

Mladostarstvo vojske i mornarice prima naše police životnog osiguranja kao kaucije kod ženidbe oficira.

Likvidiranje predratnih polica uz odlične uvjete.

FENIKS ODIO ŽID. NARODNI FOND
ZAGREB, Ilica 38. — Telefon 21-11.

Bavi se svim granama osiguranja, te daje osiguranicima — u okviru pogodovnog ugovora — najveće pogodnosti.

Od svakoga osiguranja zaključenog kod toga odjeljenja prima Keren Kajemet — bez terećenja osiguranika — određeni prilog.

Traže se zastupnici za svako mjesto!

Najveće provizije!

„OPSKRBA“ D. D. DELETRGOVINA, UDOZ
I IZDOZ ROBE
Dionička glavica D 3.000.000.— Pričuva D 500.000.—
ZAGREB, FRANKOPANSKA 12 — TELEFON 13-30 i 3-93

Nabavno vrelo
specerajske i kolonijalne robe

Brašna

Vlastita pržiona kave

Veliko skladište biranih vrsti

Vina

ruma, rakije i likera

Vlastita pecara komovice i tropice u Šibeniku

KARBID iz dalmatinskih tvornica „Sufid“ d. d.
najbolje vrsti u limenkama od 50 i 100
kg netto težine, a u svim krupnoćama
dobavlja na malo i veliko sa svog skla-
dišta u Zagrebu i iz tvornice uz najpovoljnije cijene

Samoprodaja za Hrvatsku, Slavoniju, Vojvodinu i Sloveniju

Središnji
savez hrvatskih seljačkih zadruga
u Zagrebu

Mihanovićeve ul. 2 — Telefon 17-14

Brzojavni naslov: Zadrugar

Dobavlja uz najpovoljnije uvjete i sve vrsti gospodarskih strojeva
umjetna gnojiva, sve vrsti sjemenja i sve vrsti zemaljskih proizvoda.

Specijalne ponude šaljemo interesentima na zahtjev.

ŽELJEZNARIJA
MERYAR I HODNIKOVIĆ, ZAGREB
BAKAČEVA 2

preporuča

„Sphinx“ najtrajnije posudje „Ideal“ Ia posudje
Obično emajlirano posudje

u crvenoj, modroj i bijeloj boji, te

bogato skladište svega ostalog kuhinjskog pribora, kao i svu ostalu željeznarsku robu

uz najpovoljnije cijene

Gradska plinara Zagreb

Telefon: inštalacije 22; knjigovodstvo 22-67; ravnateljstvo i tvornica 13-83

Proizvodi i prodaje godišnje:

3.000.000 kub. m. plina, 700 vagona koksa 40 vagona
katrana, 5 vag. amonijskog sulfata, 3 vagona benzola.

Inštalacioni odsjek:

projektira i izvadjava plinske inštalacije uz najniže režijske
cijene. Veliko skladište svakovrsnih plinskih rechauda
štednjaka, kupaonskih peći i automata, brzogrijalica za
vodu, peći za sobe, gladčala i raznih specijalnih aparata
:: za bolnice klinike, ambulatorije i ljekarne. ::

Kupujte i vršite porudžbine kod naših oglašivača!

TKO PIJE KAVU OSTAJE ZDRAV

JULIO MEINL

UTEMELJENO 1862

Slušalice

2 x 4000 Ohma

lagane — ugodne — lijepe

Vodeća marka!

Radiotehnika.

ZAGREB, Trenkova 6

Telefon 4-79

כשר RESTAURACIJA
M. KOHN
ZAGREB, JELAČIĆEV TRG 19. I.

Menu počam od 15 din. (više vrsti jela).
Primaju se abonenti u i izvan kuće.

ATELIER ZA SLIKANJE SVIH VRSTI

**NAPISA, CIMERA I GRBOVA
GUSTAV KREN**

Prije MARCOVSKA UL. 7.

sada FRANKOPANSKA 5

Restauracija

„Nova Amerika“

Trenkova ulica br. 3.

Dolje sa cijenama. Od danas unaprijed snižene cijene za sve poštovane goste abonoma po karti Din. 700.— svaki dan tijesto. Obični abonoma samo Din. 550.— svaki dan pečene i salata ili varivo; dva puta nedjeljno tijesto. Ako želite dobiti s lidnu koštu izvolite se osvjedočiti. Preporuča se poznati Jakov Prkić, vlasnik

B. WOLFFA NASLJED.

BRAĆA FUSSMANN
DRAGULJARI I URARI
ZAGREB, ILICA 31

Najveće skladište u darovima za nevjeste, svatove i ine prigode.

V. Pandić

gradjevna i umjetna bravarija
Račićeva 12. ZAGREB Telefon 5-26.

Sigurnosnih brava uvijek na skladištu.

Najnovijih Pull-overa, Vesta, ru-kavica, čarapa, košulja, kravata itd. kod

Ferdo Schwarz i dr.

Jurišićeva ul. 12 — Ilica 45.

Konjskih gunjeva

Vunelih i pamučnih pokrivača, garnitura,

tkanina za pokućstva i zavjese, tvrtke

ASCHER I HOHENBERG

Wien I, Salzgies broj 3.

Zastupstvo i skladište

J. ASCHER

Zagreb, Palmotićeva ul. broj 19A.

Telefon 11-70.

ALEKSANDAR KUREŠEVIĆ,

Zagreb

Duga ulca br. 12. — Telefon 3-55

Prilikom preseljenja u moj novi lokal uveo sam mnoge nove artikle koje do sada nijesam na skladištu držao. Veliki izbor muških, ženskih i dječjih čarapa, platna, schifona, čipaka, motiva, veziva, pamuka za škole, tusora i u raznim bojama leinena za zastore i krevete. Berlinske vune i švicarske svile, ručnih radova, jastuka, mlije, postolnjaka početi i vezenih sa priborom, i ostali D. M. C. i ribor za krojače i krojačice. Nabavio sam specijalne radne sile za predrtavanje (Vordruckerei), vezenje, ažuriranje, endlanje tamburiranje i t. d.

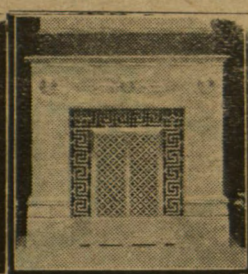
Restauracija „JANJE“
Nikolićeva 7.

Prvorazredna kuhinja. Prima abonente po jelovniku mjesečno Din 750.— Od 1. XII. dalje igra Rusko Umjetničko Kazalište u I. katu, bivš. m Maksim Baru. Preporuča se restaurater Orga Bastetić.

Oglašujte u „Židovu“

L. Pierottianastj. (vlasnik Milan Ascher)
Zagreb, Kukovićeve ul. 23-25.
**Specijalna izradba
Nadgrobnih spomenika i Mramornih Kamina.**

Atelier steznika — zavod za pliširanje i ažuriranje

Ema Buxbaum

Bregovita ul. 1.

Preporuča: steznike po mjeri iz najboljeg francuskog materijala. Veliki izbor gotovih steznika, trbušnih pojasa i prslučica. Čišćenje i moderniziranje uz umjerene izvođe endlanje i uedlanje u rublje, zastore najljepše.

GASTROL

je novo sigurno i blago sredstvo protiv začepjenosti i za čišćenje. U formi je čokolade, zbog čega ga i djeca rado uzimlju

Uputa za uzimanje nalazi se na svakom omotu.

„GASTROL“ se dobiva u svim ljekarnama, ako se izričito zahtjeva.

GORIVI MATERIJAL

Ia, bukove cjepanice vagonke pošiljke
Ia, bukove cjepanice na hvatove
Bukova rezana i cjepana drva
Grabrova rezana i cjepana drva
Prvorazredni kameni ugljen
Za prvorazrednu poslugu jamči

S. Hirschla sin

Podolje br. 9. Telefon br. 2-82,
utemeljeno godine 1893.

Restauracija „ROLO“

Prvorazredna restauracija pod novom upravom, prima abonente na najbolju koštu.

Izvrstna domaća i strana vina!
Dnevno koncert.

Preporučaju se

HUBER i KRAŠEVAC, vlasnici.

**STAKLANA
Braća Gross
ZAGREB**

Ilica 83. — Telefon 12-27

Veletrgovina stakla, porculana i kuhinjskog pribora. Najjeftinije vrelo za nabavu svih vrsti stakla, porculana, svjetiljaka, ogledala, okvira staklenih ploča i raznog kuhinjskog pribora.

NA MALO I VELIKO
Najveći izbor letvica za okvire. Vlastita radiona okvira za slike i ogledala.

**MIRKO
ŽUGEC
ZAGREB**

Duga ul. 13

Specijalna trgovina:

antiknog pokućstva, zbirka oružja, te raznih drugih starinskih predmeta, ujedno specijalna radiona za restauriranje antikviteta.

Šofa, svile, platna, stolnjake, ručnike, žepne rubce, čarape, rukavice, čipke, vrpce, gumbe i svu ostalu robu kupujete najjeftinije u trgovini

IROŠ

Ilica broj 26.

Štampilije, društvene znakove, vignet, gravuro, keliće, emajlirane ploče, signature izradjuje brzo i jeftino Zavod za rezbariju i štampilije

BREZINA I DRUG, ZAGREB

Frankopanska ulica broj 9. — Telefon int. broj 8-53.

HRV. INDUSTRIJA STAKLA

G. Karal i drugovi

Telefon 8. ZAGREB Ilica br. 5.

Palača I. hrv. štedionice

preporuča:

najfinije porculanske pribore Rosenthal i drugo

te

pribore od belgijskog kristala. Osim toga drži stalno na zalih velikom količinu običnog porculanskog te staklenog sudja za kuću, hotele, kavane, ljekarne itd.

Veliki izbor umjetničkih figura (rokoko) te raznih vaza od bijelog i bojenog kristala.

TOČIONA „GRADSKOG PODRUMA“

Vlasnik Rihard Loupal. Poslovodja Novak. — Prvorazredni gableci, gulaš, perkelt, plućica, fileki sa parmesanom. Piva a la Pils izvrsna vina. Primaju se abonenti na domaću knhinju. Abonoma 600 a la kart 750 dinara.

„Gaby“

Kitničarija i parfumerija

Zagreb

Nikolićeva 11.

Muzikalijske, Columbia-gramafoni
Columbia-Ploče

nabavite najpovoljnije u specijalnoj trgovini muzikalija

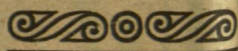
Rikard Roskamp, Zagreb

Strossmajerova ulica 10. Telefon br. 64.

M. KAUFMANN

Foto-atelier Preradovićeve ulica 37.

Specijalna izradba svih vrsti slika u i izvan ateliera. Snimanje tvornica, zgrada, grupa, svadbi, škola i t. d. Povećanje slika u svim veličinama.

Antikvarne i nove

KNJIGE

jeftino prodaje

Nova knjižara

Srećko Hofman

Ilica 92 — Telefon 9-58.

